

Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника

Економічний факультет
Кафедра обліку і оподаткування

КВАЛІФІКАЦІЙНА РОБОТА

перший (бакалаврський) рівень вищої освіти

на тему:

**“Формування інформації про собівартість продукції у системі
управлінського обліку”**

Виконала: студентка групи ООст(з)-21
спеціальності 071 “Облік і оподаткування”

Мощич Анастасія Андріївна

Керівник: к.е.н, доц. Шкроміда Н. Я.

Рецензент: д.е.н., проф. Щур Р.І.

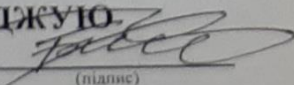
Івано-Франківськ – 2022 р.

Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника

Економічний факультет
Кафедра обліку і оподаткування
Перший (бакалаврський) рівень вищої освіти
Спеціальність 071 Облік і оподаткування

ЗАТВЕРДЖУЮ

Завідувач кафедри

(підпис)
Баланюк І. Ф.

(прізвище, ініціали)

"11" жовтня 2021 р.

ЗАВДАННЯ НА ДИПЛОМНУ РОБОТУ СТУДЕНТУ

Мощик Анастасії Андріївні

1. Тема роботи «Формування інформації про собівартість продукції у системі управлінського обліку», керівник роботи к.е.н., доц. кафедри обліку і оподаткування Шкроміда Н. Я.

2. Перелік питань, які потрібно розробити: сутність «виробничих витрат» та «собівартість продукції»: економічний та обліковий аспект, класифікація виробничих витрат для цілей управлінського обліку та аналізу, нормативно-правове регулювання обліку виробничих витрат та формування собівартості продукції, особливості організації управлінського обліку на досліджуваному підприємстві, методика управлінського обліку витрат за центрами відповідальності, методика калькулювання собівартості продукції, аналіз динаміки і структури виробничих витрат підприємства, факторний аналіз собівартості готової продукції, шляхи зниження собівартості продукції з метою підвищення рівня її конкурентоспроможності.

3. Дата видачі завдання 13.10.2021р.

КАЛЕНДАРНИЙ ПЛАН

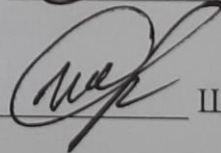
№ з/п	Назва етапів роботи	Строк виконання етапів роботи	Примітка
1.	Теоретичні основи собівартості продукції в системі управління підприємством	17.02.2022р.	Виконано
2.	Організація та методика управлінського обліку собівартості продукції на ТОВ «ЕКО-ТЕПЛО ІФ»	16.03.2022р.	Виконано
3.	Аналіз виробничих витрат та собівартості продукції	18.04.2022р.	Виконано

Студент

Мощик А. А.

Керівник роботи

Шкроміда Н. Я.

Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника

Економічний факультет

Кафедра обліку і оподаткування

ВІДГУК

наукового керівника, доцента, кандидата економічних наук

Шкромиди Надії Ярославівни

на дипломну роботу студентки 2-го курсу групи ООст(з)-21

Мощик Анастасії Андріївни

на тему:

«Формування інформації про собівартість продукції у системі управлінського обліку»

Актуальність теми. Собівартість продукції – це основний узагальнюючий показник, який характеризує ефективність роботи підприємства. Чим краще працює підприємство, чим ефективніше воно використовує наявні власні ресурси, чим успішніше впроваджує прогресивні технології, тим, відповідно, нижчою буде собівартість продукції. Її рівень відображає досягнення та недоліки роботи як загалом підприємства, так і кожного його структурного підрозділу. Пошук шляхів зниження витрат виробництва та собівартості продукції є однією з основних завдань управлінського обліку, що забезпечить зростання прибутку підприємства, підвищення рентабельності, конкурентоспроможність продукції.

Дипломна робота виконана відповідно до мети та завдань на основі використання матеріалів діяльності ТОВ «ЕКО-ТЕПЛО ІФ» за 2019-2021 рр.

Метою роботи є дослідження, узагальнення та висвітлення теоретичних, методичних і практичних засад управлінського обліку собівартості продукції та пошук напрямів її зменшення.

У першому розділі дипломної роботи розкрито сутність «виробничих витрат» та «собівартості продукції», класифікацію виробничих витрат для потреб управлінського обліку та аналізу, а також розглянуто основні нормативно-правові акти, що регулюють облік виробничих витрат та формування собівартості.

У другому розділі роботи розглянуто особливості організації управлінського обліку підприємства, методику управлінського обліку витрат за центрами відповідальності та методику калькулювання собівартості продукції на підприємстві.

У третьому розділі дипломної роботи проведено аналіз динаміки та структури виробничих витрат підприємства, здійснено факторний аналіз собівартості продукції, проведено пошук шляхів зменшення собівартості продукції.

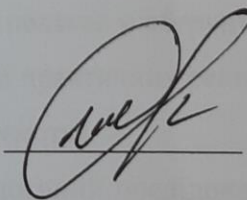
Практичне значення одержаних результатів полягає в тому, що основні положення роботи доведені до прикладних рекомендацій і можуть бути впроваджені в діяльність ТОВ «ЕКО-ТЕПЛО ІФ».

Загальний висновок. Дипломна робота Мощич Анастасії Андріївни на тему «Формування інформації про собівартість продукції у системі управлінського обліку» є завершеним, самостійно проведеним науковим дослідженням, за змістом та оформленням відповідає вимогам МОН України, а її автор заслуговує на присвоєння освітньої кваліфікації бакалавра за спеціальністю «Облік і оподаткування».

Рекомендується до захисту з оцінкою «добре».

24.05.2022 р.

Науковий керівник
кандидат економічних наук
доцент кафедри обліку і оподаткування

Н. Я. Шкроміда

Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника

Економічний факультет

Кафедра обліку і оподаткування

РЕЦЕНЗІЯ НА ДИПЛОМНУ РОБОТУ

студентки 2-го курсу групи ООст(з)-21

Мошич Анастасії Андріївни

на тему:

«Формування інформації про собівартість продукції у системі управлінського обліку»

Актуальність теми. В умовах ринкової економіки важливу роль відіграє організація управлінського обліку у формуванні собівартості продукції, яка виступає одним із основних факторів збільшення прибутку. Собівартість продукції дозволяє охарактеризувати ефективність діяльності підприємства, визначити організаційно-технічний рівень підприємства, якість продукції, продуктивність праці та рівень ефективності використання ресурсів. Від розміру собівартості продукції залежить розмір фінансових результатів роботи підприємства в цілому. Це зумовлює актуальність теми дипломної роботи, яка рецензується, та її зміст.

Якість проведеного аналізу проблеми полягає у обґрунтуванні теоретичних та методичних аспектів і розробці на цій основі практичних рекомендацій спрямованих на зменшення собівартості продукції підприємства.

Результати дослідження викладені у логічній послідовності, поставлені мета і завдання у роботі є розглянутими та завершеними конкретними висновками та рекомендаціями, які мають практичну цінність та можуть бути реалізовані у діяльності підприємства.

Практична цінність висновків і рекомендацій полягає в тому, що отримані результати можуть бути використані у діяльності ТОВ «ЕКО-ТЕПЛО ІФ», а отже є реальними.

Отже, дипломна робота Мощич Анастасії Андріївни на тему «Формування інформації про собівартість продукції у системі управлінського обліку» відповідає вимогам, що ставляться до дипломних робіт, проведені дослідження носять закінчений характер і можуть бути представлені до захисту з позитивною оцінкою, а її автор заслуговує на присвоєння кваліфікації бакалавра за спеціальністю «Облік і оподаткування».

24.05.2022р.

Рецензент

Доктор економічних наук,
професор кафедри фінансів

Щур Р.І.

ЗМІСТ

ВСТУП	3
РОЗДІЛ 1 ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ СОБІВАРТОСТІ ПРОДУКЦІЇ В СИСТЕМІ УПРАВЛІННЯ ПІДПРИЄМСТВОМ	
1.1. Сутність «виробничих витрат» та «собівартості продукції»: економічний та обліковий аспект	6
1.2. Класифікація виробничих витрат для цілей управлінського обліку та аналізу	11
1.3. Нормативно-правове регулювання обліку виробничих витрат та формування собівартості продукції	16
РОЗДІЛ 2 ОРГАНІЗАЦІЯ ТА МЕТОДИКА УПРАВЛІНСЬКОГО ОБЛІКУ СОБІВАРТОСТІ ПРОДУКЦІЇ НА ТОВ «ЕКО-ТЕПЛО ІФ»	
2.1. Особливості організації управлінського обліку на досліджуваному підприємстві	21
2.2. Методика управлінського обліку витрат за центрами відповідальності	25
2.3. Методика калькулювання собівартості продукції на виробничому підприємстві	28
РОЗДІЛ 3 АНАЛІЗ ВИРОБНИЧИХ ВИТРАТ ТА СОБІВАРТОСТІ ПРОДУКЦІЇ	
3.1. Аналіз динаміки і структури виробничих витрат підприємства	35
3.2. Факторний аналіз собівартості готової продукції	39
3.3. Шляхи зниження собівартості продукції з метою підвищення рівня її конкурентоспроможності	44
ВИСНОВКИ	49
ПЕРЕЛІК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ	52
ДОДАТКИ	57

ВСТУП

Актуальність теми. Для ефективного управління діяльністю підприємства необхідна достовірна, своєчасна та повна інформація, що стосується собівартості продукції підприємства. Саме собівартість охоплює всі сфери діяльності підприємства та характеризує рівень витрат на виробництво продукції та результати виробничо-господарської діяльності. З метою вирішення проблеми ефективного розвитку підприємства та його подальшого економічного зростання доволі важливо достатньо уваги приділяти управлінському обліку собівартості продукції.

Наявна на сьогоднішній час система обліку і контролю не здатна задовольнити всіх цілей управління та не впливає на зниження витрат підприємства, тому дослідження питань, що стосуються управлінського обліку собівартості продукції залишається актуальним.

Мета і завдання дослідження. Метою дипломної роботи є обґрунтування теоретичних положень і методичних аспектів управлінського обліку собівартості продукції підприємств, проведення аналізу собівартості на прикладі ТОВ «ЕКО-ТЕПЛО ІФ» та розробка на основі дослідження шляхів її зниження.

Для досягнення поставленої мети необхідно вирішити ряд наступних завдань:

- розкрити економічний та обліковий аспект понять «виробничі витрати» та «собівартість продукції»;
- дослідити класифікацію виробничих витрат для цілей управлінського обліку та аналізу;
- розглянути нормативно-правове забезпечення обліку виробничих витрат та формування собівартості;
- визначити особливості організації управлінського обліку на досліджуваному ТОВ «ЕКО-ТЕПЛО ІФ»;
- розглянути методику управлінського обліку за центрами відповідальності;

- дослідити методику калькулювання собівартості продукції на виробничому підприємстві;
- провести аналіз динаміки та структури виробничих витрат ТОВ «ЕКО-ТЕПЛО ІФ»;
- здійснити факторний аналіз собівартості продукції;
- визначити можливі шляхи зниження собівартості продукції.

Об'єктом дослідження є процес організації і методики управлінського обліку собівартості продукції.

Предметом дослідження є сукупність теоретичних, методичних і практичних особливостей управлінського обліку собівартості продукції.

Методи дослідження. Для проведення дослідження управлінського обліку собівартості продукції на підприємстві було використано діалектичний підхід. У межах даного методу використано такі загальнонаукові методи як індукція та дедукція. Також при проведенні дослідження було застосовано методи: аналізу та синтезу, групування та порівняння, абстрактно-логічний метод для вивчення теоретичних і практичних аспектів управлінського обліку собівартості продукції; графічний метод для дослідження динаміки та структури собівартості; зведення і групування, вибіркового для вивчення методики управлінського обліку собівартості продукції; аналізу і синтезу для формування шляхів зменшення собівартості продукції.

Наукова новизна отриманих результатів полягає у тому, що впровадження розроблених рекомендацій щодо управлінського обліку собівартості продукції на ТОВ «ЕКО-ТЕПЛО ІФ» дозволить суттєво вплинути на величину собівартості продукції та сприятиме забезпеченню режиму економії.

Обсяг і структура роботи. Дипломна робота складається із вступу, трьох розділів, висновків, списку використаної літератури та додатків. Дана робота

викладена на 70 сторінках, ілюстрована 11 таблицями, 4 рисунками та 3 додатками. Список використаної літератури містить 47 найменувань.

У першому розділі роботи розкрито сутність «виробничих витрат» та «собівартості продукції», класифікацію виробничих витрат для потреб управлінського обліку та аналізу, а також розглянуто основні нормативно-правові акти, що регулюють облік виробничих витрат та формування собівартості.

У другому розділі роботи розглянуто особливості організації управлінського обліку підприємства, методику управлінського обліку витрат за центрами відповідальності та методику калькулювання собівартості продукції на підприємстві.

У третьому розділі роботи проведено аналіз динаміки та структури виробничих витрат підприємства, здійснено факторний аналіз собівартості продукції, проведено пошук шляхів зменшення собівартості продукції.

РОЗДІЛ 1

ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ СОБІВАРТОСТІ ПРОДУКЦІЇ В СИСТЕМІ УПРАВЛІННЯ ПІДПРИЄМСТВОМ

1.1. Сутність «виробничих витрат» та «собівартості продукції»: економічний та обліковий аспект

Ведення на будь-якому підприємстві діяльності передбачає використання різноманітних ресурсів, зокрема земельних, трудових, фінансових тощо. Саме за допомогою даних ресурсів здійснюється виробництво продукції, що забезпечує одержання підприємством поставлених економічних результатів.

Процес виробництва передбачає безперервне та продуктивне використання землі (земельних ресурсів), людської праці (трудових ресурсів), капіталу (грошового капіталу, засобів виробництва). Дане економічне явище відображають з використанням таких понять як «виробничі витрати» та «собівартість продукції».

Під виробничими витратами розуміють всі витрати, які виникають при проведенні виробничого процесу. Оскільки виробничі витрати є одним із значних чинників впливу на фінансові результати підприємства, то інформація про їх значення займає важливе місце в системі управлінського обліку підприємства. Необхідність дослідження виробничих витрат пояснюється тим, що на їх основі відбувається формування собівартості продукції, цінової політики підприємства, надається характеристика стану технологій та організації виробництва, а також ефективності господарювання, яка визначається шляхом порівняння витрат та результатів діяльності.

Собівартість продукції це грошовий вираз витрат на виробництво та реалізацію продукції. Як показник, собівартість відображає всі сторони виробничої, фінансової діяльності підприємства, характеризує ефективність використання наявних

фінансових, матеріальних, трудових ресурсів, продуктивність праці тощо. Також даний показник має суттєвий вплив на прибутковість підприємства.

Спершу розглянемо, які визначення поняття «витрати виробництва» зустрічаються у літературних джерелах (табл.1.1)

Таблиця 1.1

Трактування поняття «витрати виробництва» різними науковцями

№ п/п	Автори	Визначення «витрати виробництва»
1.	Бутинець Ф. Ф. [3]	Витрати виробництва – це вартість усіх видів факторів виробництва, що витрачаються для виготовлення певної кількості товарів.
2.	Лишиленко О.В. [4]	Витрати виробництва – це узагальнення інформації про використані ресурси, допоміжні матеріали у виробничій діяльності підприємства.
3.	Грабова Н. Н. [5]	Витрати виробництва – це витрати різних видів економічних ресурсів (сировини, праці, основних засобів, послуг, грошей), безпосередньо пов'язані з виробництвом економічних благ.
4.	Швець В. Г. [6]	Витрати виробництва – це витрати підприємства, зв'язані з основною його діяльністю за певний період, незалежно від того, відносять їх на собівартість продукції в цьому періоді чи ні.
5.	Партин Г. О. [7]	Витрати виробництва – це зменшення економічних вигод у вигляді вибуття або амортизації активів або збільшення зобов'язань, які призводять до зменшення власного капіталу (за винятком зменшення капіталу за рахунок його вилучення або розподілу власниками).

Отже, як бачимо з розглянутих у табл.1.1 трактувань, більшість вчених, а саме Бутинець Ф. Ф., Лишиленко О. В., Грабова Н. Н. під витратами виробництва розуміють вартість використаних у процесі виробництва усіх видів ресурсів.

Швець В. Г. вважає, що витратами виробництва є всі ті витрати, які стосуються основної діяльності підприємства в певний період часу, незалежно від того чи вони включаються до собівартості продукції чи ні.

Партин Г. О. для характеристики поняття виробничі витрати з облікової точки зору застосовує визначення, яке наведене у НП(С)БО 16 «Витрати» у якому зазначається, що під витратами слід розуміти зменшення економічних вигод у вигляді вибуття або збільшення зобов'язань, які призводять до зменшення власного капіталу

(за винятком зменшення капіталу за рахунок його вилучення або розподілу власниками).

Далі розглянемо трактування поняття «собівартість» різними вченими, які наведені у табл. 1.2.

Таблиця 1.2

Трактування поняття «собівартість» різними науковцями

№ п/п	Автори	Визначення поняття «собівартість»
1	М. І. Маниліч, О. В. Миронюк [8, с. 3]	Собівартість відшкодовує витрати підприємства на виробництво і реалізацію продукції для здійснення процесу відтворювання і виражає при цьому складну систему економічних зв'язків і залежностей, що мають місце в процесі виробництва і обігу товару кожного суб'єкта господарювання.
2	В. П. Завгородній [9, с. 553]	Собівартість продукції формують всі витрати підприємства на виробництво і реалізацію продукції, виражені в грошовій формі.
3	Ф. Ф. Бутинець [10, с. 165]	Собівартість це грошове вираження витрат підприємства, пов'язане з виробництвом та збутом продукції, виконанням робіт, наданням послуг.
4	В. М. Пархоменко [11, с. 2]	Собівартість продукції (робіт, послуг) – це вартісне вираження витрат, пов'язаних із використанням у технологічному процесі виробничої продукції (виконання робіт, надання послуг) природних ресурсів, сировини, матеріалів, палива, енергії, основних виробничих засобів, нематеріальних активів, спеціалізованого оснащення, інструменту, інвентарю, трудових і фінансових ресурсів, а також витрат на виробництво і збут готової продукції, включаючи встановлені державою обов'язкові відрахування, податки й платежі.
5	Ю. С. Цал-Цалко [12, с. 6]	Собівартість це виражені в грошовій формі затрати на витрачені засоби виробництва, оплату праці і соціальні заходи.

Узагальнивши згадані у табл. 1.2 твердження щодо сутності собівартості продукції у економічній та обліковій літературі встановлено, що під собівартістю продукції слід розуміти виражені в грошовому еквіваленті сукупні витрати на виробництво і реалізацію продукції. Чим краще веде діяльність підприємство та ефективніше використовує наявні ресурси, тим нижчою буде собівартість продукції.

Як економічний показник, собівартість дозволяє:

- 1) надати оцінку ступеня господарювання підприємства а також його окремих структурних підрозділів;
- 2) проводити контроль ефективності витрачання ресурсів;
- 3) дати характеристику ефективності інвестиційної та інноваційної діяльності;
- 4) знайти заходи щодо забезпечення більш ефективного процесу господарювання;
- 5) визначити ціну на продукцію (роботи, товари і послуги);
- 6) встановити економічну доцільність та вигідність подальшого здійснення діяльності підприємства.

У бухгалтерському обліку собівартість – це вартісна оцінка ресурсів, які використало підприємство для досягнення певних цілей. Кожне підприємство самостійно визначає перелік витрат, які включають до собівартості продукції (робіт, послуг) та відображає їх у обліковій політиці, враховуючи економічну сутність понесених витрат і загальні принципи бухгалтерського обліку та вимоги до організації його ведення.

Варто відзначити, що НП(С)БО 16 «Витрати» передбачає визначення двох видів собівартості:

- 1) собівартості реалізованої продукції (робіт, послуг);
- 2) виробничої собівартості продукції (робіт, послуг).

До собівартості реалізованої продукції (робіт, послуг) включається виробнича собівартість продукції (робіт, послуг), яка була реалізована підприємством протягом звітного періоду, нерозподілені постійні загальновиробничі витрати та наднормативні виробничі витрати.

До виробничої собівартості продукції (робіт, послуг) належать:

- прямі матеріальні витрати;
- прямі витрати на оплату праці;
- інші прямі витрати;

– змінні загальновиробничі та постійні розподілені загальновиробничі витрати.

Також вважаємо необхідним з'ясувати взаємозв'язок між собівартістю продукції та виробничими витратами, оскільки у літературних джерелах дані поняття інколи ототожнюють. Такі ствердження є необґрунтованими з наступних причин:

1) собівартість продукції та послуг виражається виключно у вартісному вираженні. Щодо витрат виробництва, то вони можуть бути представлені не лише у вартісному вираженні, а й у натуральному, а в окремих випадках і у трудовому вираженні;

2) собівартість продукції та послуг визначається на основі понесених витрат, проте до її складу не належать всі виробничі витрати, які несе підприємство за певний період у процесі виробництва.

Отже, поняття «виробничих витрат» та «собівартості продукції» не можна ототожнювати. Різниця між даними поняттями полягає у тому, що значення собівартості виражається лише в грошовій формі, а витрати виробництва як у грошовій, так і у натуральній формах. Також до собівартості включаються деякі затрати, що є частиною доданого продукту.

Собівартість продукції та послуг належить до важливих показників, які характеризують ефективність здійснення виробничого процесу. Вона є базою для формування цін та є значним чинником впливу на конкурентоспроможність підприємств на ринку. Також на основі інформації щодо собівартості продукції, послуг проводиться аналіз діяльності окремих структур підприємства, що є необхідним для прийняття важливих управлінських рішень. У бухгалтерському аспекті собівартість використовується для вимірювання конкретних елементів, що відображаються у фінансовій звітності.

1.2. Класифікація виробничих витрат для цілей управлінського обліку та аналізу

Для управління підприємством є необхідною економічно обґрунтована класифікація витрат. Класифікація витрат – це поділ витрат на класи за певними загальними ознаками об'єктів і закономірними зв'язками між ними для подачі інформації у зручній для управління та аналізу формі. Поділ витрат на різні види за певними класифікаційними ознаками використовується для вирішення різноманітних завдань управління. Саме тому в літературних джерелах розглядають різноманітні групування витрат за ознаками їх класифікації.

У працях багатьох вчених зустрічається думка, що в основу класифікації витрат слід до уваги брати принцип «різні напрями класифікації – для здійснення різних функцій управління». Це пов'язано з тим, що поділ витрат на різні види використовується для прийняття управлінських рішень у різних сферах діяльності підприємства.

Класифікація використовується для визначення вартості продукції та встановлення цін, нормування, планування, проведення контролю й аналізу витрат. Слід суттєву увагу приділяти вибору класифікаційних ознак, адже від цього залежить можливість одержання необхідної та достовірної інформації, що забезпечить прийняття ефективних рішень. Враховуючи це, витрати слід групувати за такими критеріями, які дозволять в повному обсязі відображати різні сторони діяльності підприємства.

Звичайно, розробити єдину для підприємств всіх галузей класифікацію неможливо, адже кожен суб'єкт господарювання має свої особливості. Проте відсутність універсальності не є причиною для невикористання системи класифікації.

Для цілей фінансового обліку використовується класифікація витрат за економічними елементами, яка представлена у НП(С)БО 16 «Витрати». Відобразимо склад даних витрат на рис. 1.1.

Витрати за елементами

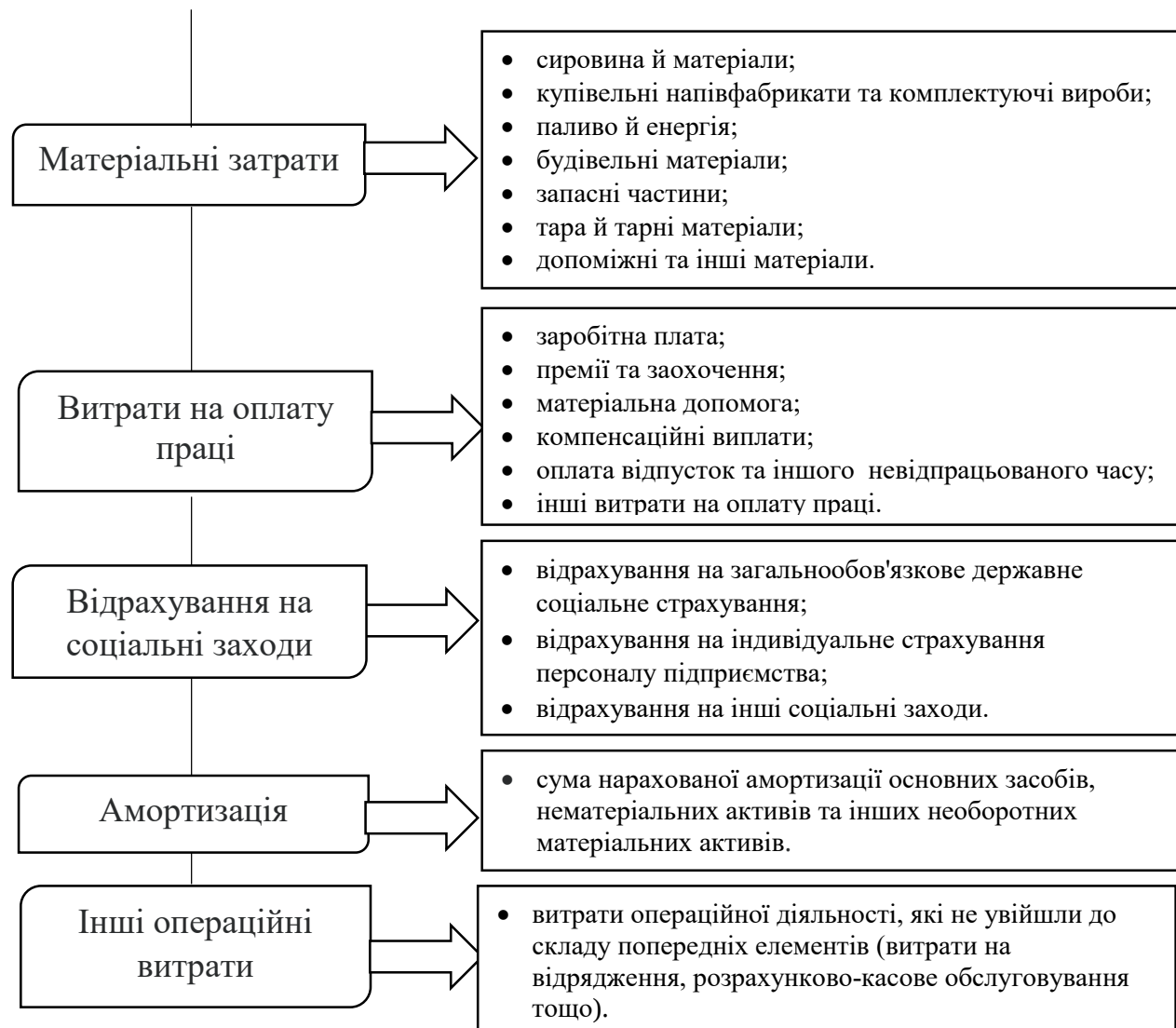

Рис. 1.1 Класифікація та склад витрат за елементами

Завдяки використанню класифікації витрат за економічними елементами можна одержати інформацію про структуру собівартості та проводити контроль за витратами виробництва загалом по підприємству. Недоліком даної класифікації є те, що вона не задовольняє інформаційні потреби користувачів про витрати по окремих видах продукції в процесі проведення контролю за раціональним використанням матеріальних, трудових і фінансових ресурсів.

Для цілей управлінського обліку на практиці використовують класифікацію витрат на виробництво продукції, що наведена у Методичних рекомендаціях з формування собівартості продукції (робіт, послуг) у промисловості № 373. Слід зазначити що ця класифікація витрат є недосконалою, адже не містить ознак класифікації для прийняття управлінських рішень, можливості регулювання витрат, планування, контролю, що є необхідним в сучасних умовах господарювання.

Також слід звернути увагу на класифікацію витрат за статтями калькуляції, адже вона дозволяє вирішувати значну кількість завдань. Зокрема, дана класифікація дозволяє виявити економії чи перевитрачання ресурсів в процесі діяльності, резерви зменшення їх використання, визначати вплив кожної статті витрат на остаточну собівартість продукції. Таким чином, групування витрат за статтями калькуляції сприяє проведенню апаратом управління контролю за ступенем виконання поставлених планів щодо собівартості продукції не лише у загальному по підприємству, але і по кожному підрозділу, конкретному виробу та виду продукції.

До переліку витрат за статтями калькуляції належать:

- сировина та матеріали (за вирахуванням зворотних відходів);
- придбані комплектуючі вироби, напівфабрикати, роботи і послуги виробничого характеру сторонніх підприємств і організацій;
- паливо і енергія на технологічні потреби;
- заробітна плата робітників;
- відрахування на соціальні заходи;
- загальновиробничі витрати;
- супутня продукція (вираховується) і інші виробничі витрати.

У економічній літературі, а саме, працях М. С. Атамаса, Ф. Ф. Бутинця, С. Ф. Голова, А. Іванова зустрічається класифікація витрат за наступними трьома напрямками (табл. 1.3):

- для визначення собівартості продукції і прибутку;

- для здійснення процесу контролювання і регулювання;
- для прийняття управлінських рішень і планування.

Таблиця 1.3

Класифікація витрат за основними напрямками управління

Ознаки класифікації	Види
<i>Класифікація витрат для визначення собівартості продукції і прибутку</i>	
За споживанням ресурсів	– спожиті (витрати понесені для отримання доходу у звітному періоді) – неспожиті (витрати понесені для отримання доходу або іншої вигоди в майбутніх періодах)
За відношенням до виробничого процесу	– основні (прямі витрати на виробництво продукції) – накладні (пов'язані з управлінням та обслуговуванням процесу виробництва певної продукції)
За включенням до собівартості продукції	– витрати на продукцію (прямі матеріали, пряма заробітна плата, інші прямі витрати, загально виробничі витрати) – витрати періоду (адміністративні витрати, витрати на збут, інші операційні витрати)
За способом віднесення витрат	– прямі (можуть бути віднесені до конкретного об'єкту витрат) – непрямі (не можуть бути віднесені безпосередньо до конкретного об'єкту витрат)
<i>Класифікація витрат для здійснення процесу контролювання і регулювання</i>	
За можливістю впливу на значення витрат	– регульовані (величина яких може залежати від рішень керівника) – нерегульовані (величина яких майже або зовсім не залежить від рішень керівника)
За відповідністю встановленим нормам	– в межах норм (відповідають встановленим нормам) – з відхиленням (містять відхилення від норм)
За можливістю проведення контролю	– контрольовані (ті, які керівник може контролювати) – неконтрольовані (ті, які керівник не може контролювати)
За ефективністю понесення	– ефективні (передбачені технологією і організацією виробництва) – неефективні (здійснення яких не призвело до отримання економічної вигоди)
<i>Класифікація витрат для прийняття управлінських рішень і планування</i>	

Залежно від обсягу виробництва	– постійні (обсяг яких не залежить від зміни обсягу виробництва) – змінні (загальний розмір яких змінюється прямо пропорційно до зміни обсягу виробництва)
Залежно від прийняття рішень	– релевантні (можуть бути змінені внаслідок прийняття рішення) – нерелевантні (не залежать від прийняття рішення)
За способом визначення собівартості додаткової одиниці продукції	– маржинальні (витрати на виробництво додаткової одиниці продукції) – середні (витрати, що визначаються як співвідношення суми витрат на виробництво основної і додаткової продукції та кількості виготовлених виробів)

За результатами проведеного дослідження встановлено, що існує значна кількість класифікаційних ознак для групування витрат. Слід зазначити, що основними у вітчизняній практиці вважається класифікація витрат за економічними елементами та статтями калькуляції.

Кожне підприємство повинно таким чином класифікувати витрати, щоб у результаті одержати таку інформацію, яка буде спроможна задовольнити потреби користувачів та при цьому враховувати особливості виробництва. Відсутність класифікації витрат ускладнює вирішення поставлених перед апаратом управління задач. При цьому групування витрат за новими ознаками класифікації не лише не перешкоджатиме використанню попередньо запропонованих, але дозволить виділити й управляти іншими видами витрат в залежності від поточних потреб та можливостей системи управління.

1.3. Нормативно-правове регулювання обліку виробничих витрат та формування собівартості продукції

В сучасних умовах господарювання для нормального функціонування системи бухгалтерського обліку та контролю за витратами необхідне належно сформоване нормативно-правове забезпечення. Воно необхідне для регулювання правових та економічних відносин підприємства з державою, іншими підприємствами, працівниками тощо. Нормативно-правове забезпечення постійно перебуває в процесі вдосконалення та змін, що пов'язане з впливом різноманітних політичних, економічних, соціальних та інших факторів.

Слід зазначити, що нормативно-правове забезпечення обліку і контролю являє собою сукупність нормативно-правових актів найвищих гілок влади у державі, Міністерства фінансів України, інших міністерств та відомств, а також окремо кожного підприємства, які використовують для забезпечення повноцінного функціонування та динамічного розвитку бухгалтерського обліку, фінансової звітності та контролю в Україні.

Насамперед розглянемо класифікацію нормативно-правового забезпечення обліку і контролю витрат, яку пропонує В. А. Дерій (рис. 1.2.). Відповідно до даної класифікації, автор виокремлює наступні класифікаційні ознаки: за видами; за рівнями; за місцем і роллю в реформуванні та регулюванні бухгалтерського обліку, фінансової звітності, економічного контролю; за групами; за обов'язковістю виконання.

До недоліків запропонованої класифікації можна віднести те, що перші дві групи нормативно-правових актів між собою схожі як акти законодавчої і виконавчої гілки центральних органів влади в Україні і тому їх не варто роз'єднувати. Також недоліком є неврахування у цій класифікації нормативно-правових актів місцевого походження (обласні, районні).

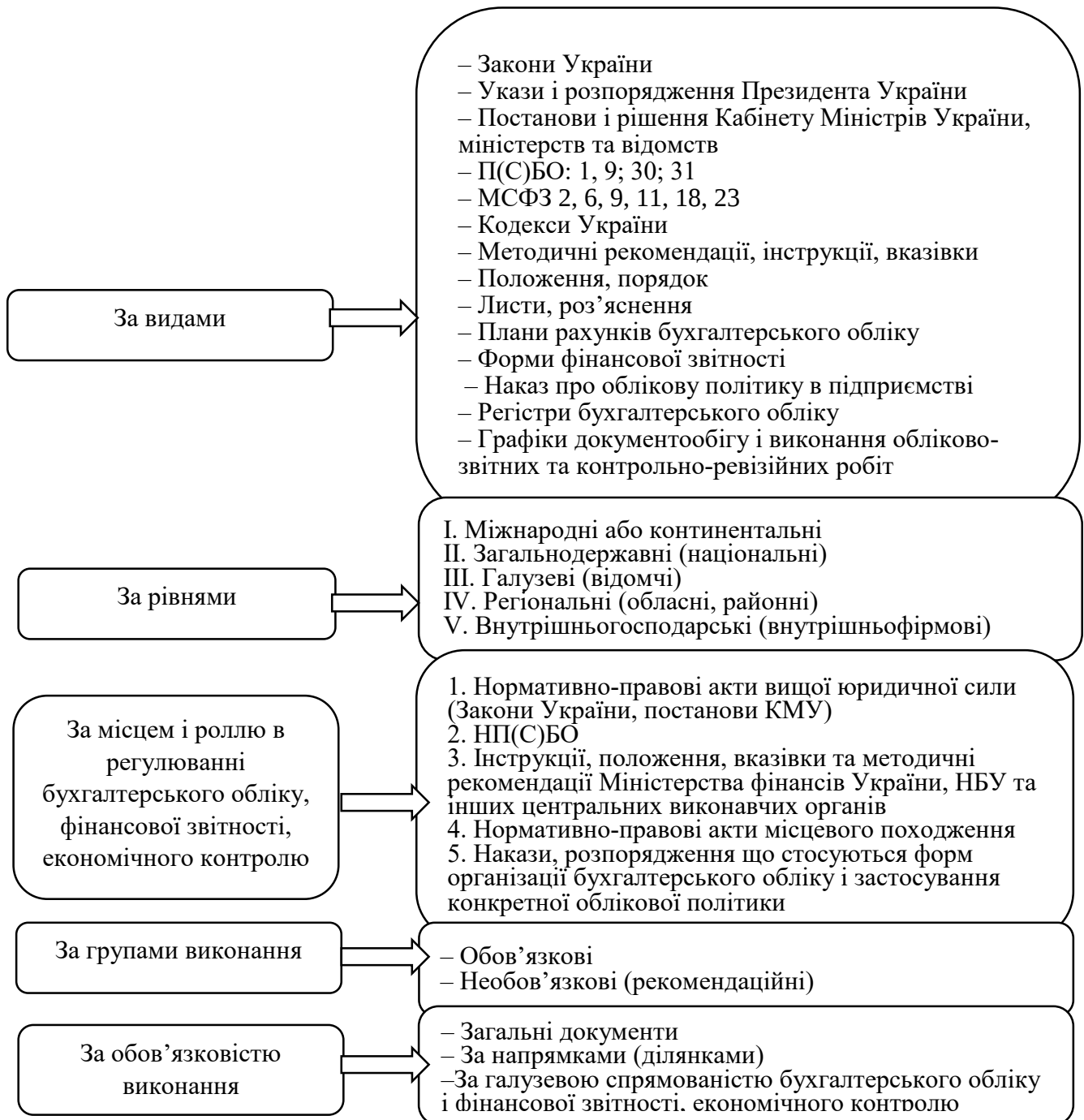

Рис. 1.2 Класифікація нормативно-правового забезпечення обліку і контролю за виробничими витратами підприємств

Джерело: [17, с. 81].

До основних видів нормативно-правового забезпечення обліку витрат підприємств слід віднести: Закони України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні», «Про аудит фінансової звітності та аудиторську діяльність»; Укази Президента України; постанови і рішення Кабінету Міністрів України; накази, постанови, розпорядження, листи, роз'яснення міністерств та відомств; НП(С)БО 7 «Основні засоби» (в частині нарахування амортизації), НП(С)БО 9 «Запаси» (в частині списання запасів на витрати виробництва), НП(С)БО 16 «Витрати», НП(С)БО 26 «Виплати працівникам»; Кодекси України (Податковий, Господарський, Цивільний, про адміністративні правопорушення, законів про працю тощо); Методичні рекомендації з формування собівартості продукції, що розробляються і затверджуються враховуючи особливості певних видів діяльності; вказівки, інструкції, положення; плани рахунків бухгалтерського обліку (національний, галузеві, спрощений, робочі); наказ (положення) про облікову політику підприємства; графіки документообігу і т.д.

Основні нормативно-правові акти, що регулюють облік виробничих витрат розглянемо в табл.1.4.

Таблиця 1.4

Нормативно-правові акти, які регулюють облік доходів, витрат та фінансових результатів

Назва документа	Характеристика застосування
Господарський кодекс України	Визначає основні засади господарювання в Україні і регулює господарські відносини, що виникають в процесі організації та здійснення господарської діяльності між суб'єктами господарювання.
Закон України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні»	Визначає правові засади регулювання, організації, ведення бухгалтерського обліку та складання фінансової звітності в Україні.
Національне положення (стандарт) бухгалтерського обліку 7 «Основні засоби»	Визначає методологічні засади формування в бухгалтерському обліку інформації про основні засоби, інші необоротні матеріальні активи та незавершені капітальні інвестиції в необоротні матеріальні активи, а також розкриття інформації про них у фінансовій звітності. Для регулювання

	обліку витрат застосовується в частині визначення витрат на амортизацію.
Національне положення (стандарт) бухгалтерського обліку 9 «Запаси»	Визначає методологічні засади формування у бухгалтерському обліку інформації про запаси і розкриття її у фінансовій звітності. Для регулювання обліку витрат застосовується в частині списання запасів на витрати виробництва.
Національне положення (стандарт) бухгалтерського обліку 16 «Витрати»	Визначає методологічні засади формування в бухгалтерському обліку інформації про витрати підприємства та її розкриття в фінансовій звітності.
Національне положення (стандарт) бухгалтерського обліку 26 «Виплати працівникам»	Визначає методологічні засади формування в бухгалтерському обліку інформації про виплати за роботи, виконані працівниками, та її розкриття у фінансовій звітності, тобто регулює облік витрат на оплату праці.
Міжнародний стандарт бухгалтерського обліку 16 «Основні засоби»	Регулює порядок визнання активів, визначення їхньої балансової вартості та амортизаційних відрахувань, а також збитків від зменшення корисності, які слід визнавати у зв'язку з ними, що впливає на підсумковий фінансовий результат.
Міжнародний стандарт бухгалтерського обліку 19 «Виплати працівникам»	Визначає порядок розкриття інформації про виплати працівникам.
План рахунків бухгалтерського обліку активів, капіталу, зобов'язань і господарських операцій підприємств і організацій	Застосовується підприємствами, організаціями та іншими юридичними особами незалежно від форм власності, організаційно-правових форм і видів діяльності, а також виділених на окремий баланс філій, відділень та інших відособлених підрозділів юридичних осіб.
Інструкція про застосування Плану рахунків бухгалтерського обліку активів, капіталу, зобов'язань	Встановлює призначення і порядок ведення рахунків бухгалтерського обліку для узагальнення методом подвійного запису інформації про наявність і рух активів, капіталу, зобов'язань та факти фінансово-господарської діяльності підприємств, організацій та юридичних осіб.

Як відомо, основним нормативно-правовим документом, який регулює облік в Україні, в тому числі облік витрат, є Закон України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні». Даним Законом встановлено основний принцип формування облікової інформації щодо витрат, а саме – нарахування та відповідності доходів з витратами.

Для регулювання методологічних засад формування в бухгалтерському обліку інформації про витрати підприємства та її розкриття в фінансовій звітності призначено НП(С)БО 16 «Витрати». У ньому зазначено, що витрати – це зменшення

активів, або збільшення зобов'язань, що призводить до зменшення власного капіталу підприємства (за винятком зменшення капіталу внаслідок його вилучення або розподілу власниками), за умови, що ці витрати можуть бути достовірно оцінені.

Якщо розглянути МСФЗ, то серед їх переліку немає стандарту, який би був присвячений виключно обліку і порядку відображення у звітності витрат. Проте вся необхідна інформація міститься в окремих стандартах. Для прикладу інформація щодо порядку регулювання оцінки витрат за матеріалами відображена у МСФЗ 2 «Запаси», щодо витрат на амортизацію у МСФЗ 16 «Основні засоби», щодо витрат на оплату праці у МСФЗ 19 «Виплати працівникам». У згаданих стандартах також відображена інформація що стосується порядку включення витрат до первісної вартості продукції, основних засобів та нематеріальних активів (їх капіталізацію), а також порядку їх списання у вигляді амортизації чи вибуття.

План рахунків бухгалтерського обліку активів, капіталу, зобов'язань і господарських операцій підприємств і організацій визначає основні методологічні рішення з ведення бухгалтерського обліку, забезпечення правильності відображення відповідних операцій і процесів, накопичення облікової інформації, що є необхідна для проведення систематичного контролю, формування звітності та проведення економічного аналізу.

Відповідно до Інструкції про застосування Плану рахунків бухгалтерського обліку активів, капіталу, зобов'язань і господарських операцій підприємств і організацій для узагальнення інформації про витрати на виробництво продукції (робіт, послуг) призначений рахунок 23 «Виробництво». Для ведення обліку витрат, що пов'язані з формуванням собівартості Інструкцією передбачено рахунки 8 класу «Витрати за елементами» та 9 класу «Витрати діяльності»;

Отже, як бачимо, облік витрат суворо регламентований значною кількістю нормативно-правових документів, які визначають порядок визнання та оцінку витрат, склад витрат в процесі визначення собівартості та повних витрат виробництва.

РОЗДІЛ 2

ОРГАНІЗАЦІЯ ТА МЕТОДИКА УПРАВЛІНСЬКОГО ОБЛІКУ СОБІВАРТОСТІ ПРОДУКЦІЇ НА ТОВ «ЕКО-ТЕПЛО ІФ»

2.1. Особливості організації управлінського обліку на досліджуваному підприємстві

У сьогоденних умовах розвитку економіки досить важко конкурувати не лише великим та середнім підприємствам, а й підприємствам малого бізнесу. У розпорядженні малих підприємств є набагато менше ресурсів для здійснення діяльності, тому таким підприємствам особливо важливо максимально ефективно використовувати кожен одиницю своєї власності. Основним аспектом успішної діяльності будь-якого малого бізнесу є оперативне та обмірковане прийняття керівництвом управлінських рішень. Для цього важливо мати інформацію, яка б у повному обсязі висвітлювала наявні проблеми. Оскільки традиційний бухгалтерський облік не може в повному обсязі задовольнити такі потреби, тому виникає необхідність у веденні управлінського обліку.

Управлінський облік – це процес виявлення, вимірювання, накопичення, аналізу, підготовки та передачі інформації, яку апарат управління використовує для проведення внутрішнього планування, оцінки і контролю підприємства та забезпечення належного використання ресурсів.

Основним завданням, яке виконує управлінський облік це формування та надання необхідної інформації для оперативного прийняття оптимальних управлінських рішень. Слід зазначити, що на практиці не усі керівники вітчизняних малих підприємств усвідомлюють необхідність ведення управлінського обліку, що негативно впливає на діяльність підприємств. Завдяки управлінському обліку можна отримувати повну інформацію щодо фінансового стану підприємства щоденно, а не в

кінці звітнього періоду. Саме тому не можна недооцінювати важливість управлінського обліку та ігнорувати його дані.

Метою організації управлінського обліку є:

- 1) забезпечення проведення фінансово-економічних розрахунків;
- 2) формування необхідної бази обґрунтування ефективних управлінських рішень;
- 3) проведення калькулювання собівартості послуг, продуктів і інших об'єктів витрат;
- 4) забезпечення реалізації контролю, оцінки і постійного удосконалення організації обліку підприємства.

Для організації ефективної системи управлінського обліку на малих підприємствах насамперед необхідна: зацікавленість керівника у одержанні повної, своєчасної та достовірної інформації; можливість опрацювання кваліфікованим персоналом одержаної інформації; сформована адекватна система бухгалтерського обліку господарських операцій на підприємстві.

Основною проблемою впровадження управлінського обліку на малих підприємствах є проблема кадрів. Зазвичай функції управління на малих підприємствах виконують не вузькопрофільні кваліфіковані спеціалісти з управлінського обліку, а керівник і головний бухгалтер. У них не завжди є достатньо знань, вмінь і навичок для надання об'єктивної оцінки стану підприємства та прийняття необхідного рішення, що стосується подальшого ведення фінансово-господарської діяльності.

Досліджуване ТОВ «ЕКО-ТЕПЛО ІФ» є суб'єктом малого підприємства. Товариство займається постачанням пари, гарячої води та кондиційованого повітря, будівництвом житлових і нежитлових будівель, надає в оренду й експлуатацію власного чи орендованого нерухомого майна, здійснює електромонтажні роботи та інше.

Ведення бухгалтерського обліку у ТОВ «ЕКО-ТЕПЛО ІФ» здійснюється сторонньою спеціалізованою бухгалтерською фірмою. Підприємство перебуває на спрощеній системі оподаткування, веде облік відповідно до НП(С)БО 25 «Спрощена фінансова звітність». ТОВ «ЕКО-ТЕПЛО ІФ» є платником єдиного податку третьої групи за ставкою 5%.

Організація управлінського обліку на підприємстві здійснюється в розрізі п'яти етапів, які наведені у табл. 2.1.

Таблиця 2.1

Етапи організації управлінського обліку на підприємстві

№ п/п	Назва етапу	Характеристика
1	Підготовчий	Визначення особливостей діяльності підприємства, його місця на ринку. Ознайомлення з організаційною структурою, внутрішніми положеннями, інструкціями підприємства. Дослідження ринку збуду продукції, основних постачальників. Виокремлення центів відповідальності, аналіз ресурсного потенціалу підприємства. Ознайомлення з порядком організації бухгалтерського обліку на підприємстві, графіком документообігу, проведення оцінки системи внутрішнього контролю.
2	Організаційний	Розробка та затвердження положень і наказів щодо організації управлінського обліку, посадових інструкцій, складання графіків документообігу управлінською інформацією.
3	Методологічний	Визначення моделі управлінського обліку, визначення складу і структури витрат по видах діяльності, центів відповідальності та бізнес-процесів для забезпечення ефективного управління ними, вибір бази розподілу непрямих витрат.
4	Технічний	Формування реєстрів аналітичного обліку, узгодження термінів подання звітності, розробка форм необхідних документів, управлінських звітів тощо, формування необхідного для потреб управління програмного забезпечення.
5	Заключний	Подання звітів, надання оцінки ефективності системи управлінського обліку, встановлення недоліків, розробка рекомендацій щодо виправлення виявлених недоліків.

Управлінський облік на досліджуваному підприємстві здійснюють за допомогою використання Microsoft Excel, який вважається найпоширенішим методом ведення обліку в малому бізнесі. Даний програмний продукт дозволяє використовувати достатньо широкий набір вбудованих інструментів, що дає

можливість певною мірою автоматизувати облік завдяки взаємозв'язку таблиць і значної кількості складних формул. Перевагою Microsoft Excel є те, що він є безкоштовним.

Належна організація та ведення на малому підприємстві на постійній основі управлінського обліку дозволить:

- здійснювати контроль за бізнесом завдяки розподілу витрат за центрами відповідальності, проведенням контролю за використанням матеріальних, фінансових і інших ресурсів;
- розробити стратегію подальшого розвитку;
- встановити об'єктивну ціну товару, сегмент ринку та шляхом проведення аналізу взаємозв'язку «витрати-обсяг-прибуток» досягнути прибутковості діяльності;
- дати оцінку одержаним результатам (аналіз витрат за статтями та елементами, порівняльний та факторний аналіз діяльності);
- визначити відхилення отриманих показників від їх планованих значень;
- виявити резерви підвищення ефективності використання наявних ресурсів підприємства.

Слід зазначити, що на практиці ведення управлінського обліку на підприємствах малого бізнесу не набуло належного поширення. Адже більшість малих підприємств ведуть свою діяльність в умовах невизначеності та збирають облікову інформацію виключно задля складання звітності. При цьому не усвідомлюють тих переваг, які можна отримати завдяки управлінському обліку. На основі даних управлінського обліку можна здійснювати аналіз, планування, прогнозування та контроль господарських процесів підприємства, що позитивно відобразиться на отриманні економічних вигод у майбутньому.

2.2. Методика управлінського обліку витрат за центрами відповідальності

Центр відповідальності це підрозділ, керівник якого відповідає за рівень витрат та результати його діяльності. Виділення в структурі підприємства центрів відповідальності дозволяє виявити загальну суму економії або перевитрат різних видів ресурсів підприємства, але також встановити на якій саме ділянці та ким допущено перевитрати, що підвищує рівень відповідальності керівників підрозділів, а також стимулює приймати активну участь в прийнятті управлінських рішень.

Враховуючи особливості діяльності керівників та пов'язаної з нею відповідальності виділяють наступні типи центрів відповідальності:

1) Центр витрат є підрозділом підприємства, керівник якого несе відповідальність виключно за витрати.

2) Центри доходів – це підрозділи маркетингово-збутової діяльності, керівник яких відповідає виключно за виручку від реалізації та витрати, пов'язані з їх реалізацією.

3) Центрами прибутку називають підрозділи, керівники яких окрім витрат, несуть відповідальність ще й за фінансові результати діяльності центрів.

4) Центр інвестицій – це підрозділ, керівник якого несе відповідальність за витрати і результати інвестиційного процесу та за ефективність використання капітальних вкладень.

При формуванні центру відповідальності враховують розмір підприємства, вид промислового виробництва, характер промислових процесів і організаційної структури. Кожен центр відповідальності має декілька місць витрат. Центр відповідальності може включати витрати для яких не можливо визначити місце формування. Також кожен тип центра відповідальності може складатися з окремих дрібних центрів. Ступінь деталізації центрів відповідальності залежить від цілей та

завдань, які прагне досягнути керівник для контролю витрат, закріплених за ним. Чим вищий рівень центру відповідальності, тим, відповідно, вищий рівень відповідальності керівника.

Характерні особливості системи обліку витрат за центрами відповідальності полягають у:

- визначенні показників, які повинен контролювати керівник і за які він буде відповідати;
- персоналізації документів внутрішньої звітності, шляхом встановлення відповідальних осіб за її заповнення і надання керівництву;
- прийманні участі керівників центрів відповідальності у підготовці звітів за попередній період та плануванні діяльності у майбутніх періодах.

Слід зазначити, що для формування центрів відповідальності за витратами слід врахувати наступне:

- центр відповідальності за витратами необхідно вибирати таким чином, щоб була можливість визначити його обсяг діяльності, а за потреби і вибрати базу розподілу витрат;
- для забезпечення оперативного формування внутрішньої звітності слід розробити схему документообігу за кожним центром відповідальності;
- при розробці форм внутрішньої звітності слід враховувати організаційно-технологічні особливості виробничого процесу. При цьому перелік показників повинен бути максимально оптимальним;
- деталізацію об'єктів обліку витрат слід робити достатньою для забезпечення проведення аналізу, але не надмірною, щоб ведення обліку не займало занадто багато робочого часу;
- взаємозв'язок між центрами відповідальності за витратами при передачі продукції (послуг) із цеху в цех дозволить визначити вплив виявлених негативних відхилень у центрі відправника на результати діяльності центру одержувача.

Визначення ефективності діяльності центру відповідальності визначається шляхом порівняння показників. Характерною рисою обліку витрат за місцями виникнення та центрами відповідальності є їх поділ на фактичні та планові (нормативні). Для побудови такого обліку є необхідним створення бюджетів витрат. Керівник центру відповідальності разом з бухгалтером враховуючи технологічні особливості виробничого процесу формують бюджет, відповідно до того, які вимоги, стоять перед центром відповідальності. Бюджет затверджує вищий керівник. В подальшому його використовують як основний документ для порівняння з фактичними показниками.

Поточний облік витрат за «місцями виникнення» та «центрами відповідальності» являє собою перелік процедур, які пов'язані із відображенням (накопиченням) планових витрат виробничого процесу на аналітичних рахунках. У даному випадку є специфічним облік відхилень від планових (нормативних) показників.

Фактично використані ресурси відображають по кредиту відповідних рахунків на дебет рахунка 23 «Виробництво» за нормативними (плановими) показниками. У разі виявлення відхилення від нормативних витрат їх списують на рахунки відхилень. Позитивні відхилення відображаються за кредитом відповідних рахунків, а негативні відхилення за дебетом.

Накопичені витрати, а також відхилення мають відображення в управлінському балансі центру відповідальності. Його передають разом із відповідними поясненнями щодо причин невиконання бюджету керівництву підприємства.

Після одержання сформованого звіту керівник підприємства, а також центру відповідальності роблять детальний аналіз та оцінку діяльності центру відповідальності для виявлення негативних відхилень та розробки пропозицій щодо виправлення недоліків.

Проведення додаткових розрахунків для розподілу витрат за центрами відповідальності робить облікову роботу на малому підприємстві доволі трудомісткою. Проте її результати сприяють підвищенню ефективності діяльності, оскільки кожен керівник має можливість ознайомитися з результатами роботи свого підрозділу, а також дозволяють отримати дані, необхідні для прийняття рішень щодо управління діяльністю всього підприємства. Формування центрів відповідальності підвищує відповідальність керівників за кінцевий одержаний результат, стимулює проводити пошук резервів, що забезпечить покращення економічних показників, дозволить залучити всі вільні ресурси, що забезпечить зростання фінансового результату підприємства загалом.

2.3. Методика калькулювання собівартості продукції на виробничому підприємстві

Собівартість є одним з основних показників ефективності виробництва, за допомогою якого можна проводити контроль за витратами та надати оцінку результату господарської діяльності підприємства. Своєчасно одержані достовірні дані про розмір витрат на виробництво і собівартість продукції дозволяють виявити невикористані резерви чи непродуктивні витрати. Проведення заходів спрямованих на їх скорочення та стримування зростання дозволяє позитивно вплинути на кінцевий фінансовий результат підприємства та його фінансовий стан в цілому.

Під собівартістю продукції розуміють виражені в грошовому вимірнику витрати підприємства на спожиті в процесі виробництва продукції засоби виробництва, оплату праці працівників, послуги сторонніх підприємств, а також витрати на управління й обслуговування виробництва.

Калькулювання це процес визначення у грошовому вираженні витрат і результатів господарського процесу за визначеними статтями для аналізу діяльності підприємства. Без калькулювання неможливе проведення вартісного вимірювання господарських фактів, витрат та результатів діяльності підприємства та його підрозділів.

Калькулювання собівартості продукції складається за певною методикою. Методика калькулювання собівартості продукції – це система прийомів, методів, які стосуються обчислення собівартості одиниці продукції певного об'єкта витрат.

При розрахунку собівартості, насамперед, визначають обсяг виробленої продукції та витрати на її виробництво. Потім розподіляють отримані витрати залежно від призначення. Кінцеві результати калькуляційних розрахунків відображаються у калькуляції. Вона являє собою документ, в якому містяться всі витрати на виробництво й реалізацію одиниці конкретного виду продукції за статтями витрат. Перелік і склад статей калькуляції виробничої собівартості продукції (робіт, послуг) кожне підприємство встановлює самостійно та зазначає в обліковій політиці.

Калькулювання собівартості продукції на підприємствах проводиться відповідно до вимог НП(С)БО 16 «Витрати», методичних рекомендацій з формування собівартості продукції, а також самостійно розроблених на підприємстві методик.

Незалежно від певних особливостей виробництва калькулювання дозволяє вирішити наступні методичні завдання:

- визначити об'єкт калькулювання та обрати калькуляційну одиницю;
- визначити калькуляційні статті та методику їхнього обчислення.

Об'єктами калькулювання продукції залежно від особливостей технології і характеру виробництва можуть бути:

- один продукт в цілому по виробництву;
- один продукт за окремими переділами, стадіями виробництва;

- виріб (група виробів) по підприємству;
- виріб (група виробів) в розрізі цехів, дільниць, бригад;
- вид робіт, послуг за структурними підрозділами підприємства;
- напівфабрикат;
- деталі, вузли.

На ТОВ «ЕКО-ТЕПЛО ІФ» об'єктом калькулювання є гаряча вода.

З об'єктами калькулювання тісно пов'язані калькуляційні одиниці. Вони дозволяють розрахувати витрати на виробництво окремо за кожною статтею та в цілому на одиницю випущеної продукції. Калькуляційні одиниці можна виокремити на такі групи: натуральні (кг, штука, метр погонний, метр квадратний тощо), умовно-натуральні, приведені (маса продукту в перерахунку на вміст корисних речовин тощо), експлуатаційні (одиниця потужності машин, параметри приладів тощо), одиниці часу (нормо-години, людино-дні тощо).

Об'єктом калькулювання ТОВ «ЕКО-ТЕПЛО ІФ» є 1 м. куб. води (1000 л). Собівартість 1 м. куб. гарячої води визначається співвідношенням суми витрат за звітний місяць та кількості отриманої та використаної води. Кількість використаної води визначається виходячи з виробничої програми та норм витрат води.

Під час калькулювання витрати групують за калькуляційними статтями. Їх склад залежить від особливостей виробництва. При цьому важливо дотримуватись наступних вимог:

- найбільшу частку витрат, яка включається до собівартості повинна прямо визначатися на окремі вироби;
- формувати статі непрямих витрат слід таким чином, щоб їх можна було обґрунтовано розподілити між виробами.

Для формування витрат підприємства на практиці застосовують різні методи калькулювання. Вони являють собою сукупність прийомів розподілу витрат підприємства за статтями калькуляції та віднесення їх до певного об'єкту

калькулювання. Найбільш часто у вітчизняній практиці зустрічаються методи аналітичного формування витрат за калькуляційними об'єктами, які наведено в табл. 2.2.

Таблиця 2.2

Традиційні методи калькулювання собівартості продукції

Назва методу калькулювання	Характеристика
Позамовний	Застосовується в основному для індивідуального виробництва продукції з тривалим виробничим циклом. Відповідно до цього методу витрати збираються в розрізі певного замовлення з моменту його початку до моменту закінчення. Собівартість замовлення розраховується як сума всіх витрат по замовленню.
Попроцесний	Застосовується для масового і дрібносерійного виробництва. Собівартість одиниці виробу при цьому методі визначається як співвідношення загальної суми витрат та кількості (ваги) виготовленої продукції.
Попередільний	Застосовується у підприємствах масового виробництва однорідної продукції. Виробнича собівартість продукції визначається окремо по кожному переділу залежно від ступеня виготовлення продукції. При цьому прямі витрати безпосередньо відносяться на конкретні вироби, а загальновиробничі накопичуються протягом місяця окремо і розподіляються між виробами за допомогою обраної бази розподілу.
Нормативний	За даним методом витрати обліковуються за встановленими нормативами. Собівартість продукції визначається ще на етапі планування виробництва. Метод дозволяє виявити відхиленнями фактичних витрат від нормативних і таким чином контролювати загальну собівартість продукції.

На досліджуваному підприємстві для калькулювання собівартості застосовують нормативний метод. Даний метод передбачає складання планових калькуляцій собівартості продукції на підставі встановлених на підприємстві норм витрат усіх видів виробничих ресурсів, які включаються до собівартості продукції (робіт, послуг). Норми підлягають коригуванню при зміні технологічних процесів, організації виробництва і праці тощо. Згідно встановлених норм на робочі місця видаються сировина і матеріали, оплачуються виконані роботи.

Основна перевагою нормативного методу є можливість відокремленого обліку відхилень фактичних витрат від планових норм для подальшого виявлення їх причин. Це дозволяє встановити фактори зміни витрат і своєчасно прийняти оптимальне

управлінське рішення, що дозволить краще використовувати ресурси та знизити собівартості продукції.

Розглянемо переваги та недоліки всіх розглянутих вище методів у табл. 2.3.

Таблиця 2.3

Переваги та недоліки вітчизняних методів обліку витрат

Назва методу калькулювання	Переваги	Недоліки
Позамовний	Аналіз витрат кожного виконаного замовлення дозволяє виявити рентабельні замовлення, визначити майбутні ціни продажу. Його застосування дає можливість порівнювати витрати одного і того ж виробу (замовлення) виготовленого в різний час.	Трудомісткий за рахунок потреби у детальних даних. Собівартість продукції визначається вже після завершення виробничого процесу, коли вплив на витрати є неможливий.
Попроцесний	Дозволяє розраховувати і розподіляти рівну кількість витрат на кожен продукт.	Складність виникає через значну кількість процесів, технологій, а також через наявність чи відсутність незавершеного виробництва.
Попередільний	Збір інформації про витрати не такий трудомісткий як при позамовному методі. Інформація відображена на рахунках бухгалтерського обліку є більш прозорою. Розподілення накладних витрат по цехах є більш точним.	Не дозволяє згрупувати витрати за видами продукції. Вимагає значного обсягу облікових записів. Дані дозволяють одержати інформацію щодо причин відхилень фактичних витрат від нормативних.
Нормативний	Дозволяє вести поточний оперативний облік витрат шляхом обліку відхилень від норм. Забезпечує здійснення контролю за режимом економії. Зменшується число об'єктів калькулювання за рахунок укрупнення об'єктів.	Значна частина відхилень від норм, виявляється за допомогою інвентаризації. Внаслідок цього виникає велика кількість неврахованих витрат. Відхилення витрат на управління виявляють не враховуючи змін обсягів виробництва, а їх фактичну величину зазвичай розподіляють пропорційно до основної заробітної плати робітників, що погіршує інформаційну функцію обліку.

При калькулюванні витрат слід враховувати що до собівартості реалізованої продукції входять:

- виробнича собівартість реалізованої продукції,

- нерозподілені постійні загальновиробничі витрати,
- наднормативні виробничі витрати.

Розглянемо склад виробничої собівартості у табл. 2.4.

Таблиця 2.4

Витрати, що включаються до виробничої собівартості

Вид витрат	Склад витрат
<i>Прямі витрати</i>	
Прямі матеріальні витрати	Вартість сировини та основних матеріалів, придбаних напівфабрикатів і комплектуючих виробів, допоміжних та інших матеріалів, які можна безпосередньо віднести до конкретного об'єкта витрат. Прямі матеріальні витрати зменшуються на вартість отриманий у виробничому процесі зворотних відходів.
Прямі витрати на оплату праці	Основна та додаткова заробітна плата працівникам, зайнятим у виробництві продукції, виконанні робіт або наданні послуг, які можна безпосередньо віднести до конкретного об'єкта витрат.
Інші прямі витрати	Відрахування на соціальні заходи безпосередніх робітників, амортизація, втрати від браку, витрати на виправлення виявленого браку.
<i>Непрямі витрати</i>	
Змінні загальновиробничі витрати	Витрати на обслуговування та управління виробництвом, які змінюються прямо (або майже прямо) пропорційно до зміни обсягу діяльності. Їх включають до виробничої собівартості продукції (робіт, послуг) у повному обсязі шляхом розподілу на кожний об'єкт витрат з використанням бази розподілу (годин праці, заробітної плати, обсягу діяльності, прямих витрат тощо) виходячи з фактичної потужності звітного періоду.
Постійні загальновиробничі витрати	Витрати на обслуговування та управління виробництвом, які залишаються незмінними (або майже незмінними) при зміні обсягу діяльності. Постійні загальновиробничі витрати включають до виробничої собівартості продукції (робіт, послуг) за допомогою розподілу на кожен об'єкт витрат з використанням обраної бази при нормальній потужності.

У випадку, якщо фактична потужність є нижчою ніж нормальна, то виникають нерозподілені постійні загальновиробничі витрати, які не належать до виробничої собівартості, а відображають у складі собівартості реалізованої продукції (робіт, послуг) у період їх виникнення.

Загальна сума розподілених та нерозподілених постійних загальновиробничих витрат повинна не перевищувати їх фактичну величину.

До наднормативних виробничих витрат відноситься витрачання (використання) ресурсів на виробництво понад встановлені норми, нормативи, розцінки тощо.

Отже, виробничі витрати в межах встановлених підприємством норм, належать до виробничої собівартості продукції як прямі витрати, а все що перевищує визначені норми списують на собівартість реалізованої продукції. Отже, у випадку врахування окремо витрат за нормами і відхиленням від норм можна отримати своєчасну інформацію про перевитрати і таким чином контролювати процес виробництва.

РОЗДІЛ 3

АНАЛІЗ ВИРОБНИЧИХ ВИТРАТ ТА СОБІВАРТОСТІ ПРОДУКЦІЇ

3.1. Аналіз динаміки і структури виробничих витрат підприємства

Сучасне конкурентне ринкове середовище вимагає від підприємств проведення постійного аналізу виробничих витрат з метою їх оптимізації. В умовах формування ринкових відносин слід звертати увагу не лише на визначення суми витрат та їх розподіл, а й їх управління і визнання доцільності, що є ключовою умовою для досягнення необхідної прибутковості.

Мета аналізу виробничих витрат полягає у пошуку шляхів ефективнішого використання ресурсів, проведенні оцінки досягнутих результатів що стосуються оптимізації витрат та інформаційному забезпеченні прийняття управлінських рішень.

До основних завдань аналізу собівартості продукції можна віднести:

- здійснення об'єктивного оцінювання рівня ефективності понесення витрат для забезпечення конкурентоспроможності продукції;
- проведення аналізу впливу факторів на зміну фактичної й планованої собівартості продукції шляхом їх порівняння з базисним періодом;
- виявлення резервів зниження витрат і збільшення рентабельності продукції за рахунок розробки й реалізації управлінських рішень спрямованих на ліквідацію нераціональних витрат;
- аналітичне обґрунтування бізнес-плану шляхом проведення попереднього економічного аналізу собівартості й рентабельності продукції.

Основні джерела інформації, які є необхідними для проведення аналізу собівартості продукції є наступні:

1. Дані бухгалтерського обліку (первинні документи, дані, які містяться на рахунках бухгалтерського обліку, облікові реєстри).

2. Норми матеріальних витрат, витрат на оплату праці, використання послуг інших організацій, засобів праці, кошториси та калькуляції виробничих витрат, технологічна документація тощо.

3. Фінансова (Баланс, Звіт про фінансові результати, Примітки до річної фінансової звітності) та статистична звітність.

4. Бізнес-план.

5. Правова, податкова й фінансова інформація.

Аналіз виробничих витрат підприємства проводиться за наступними етапами:

1) проведення аналізу зміни розміру і рівня витрат загалом по підприємству шляхом їх порівняння з попередніми аналітичними періодами. Для цього розраховують абсолютне відхилення загального обсягу, рівня витрат і темпів росту окремих показників;

2) здійснення аналізу зміни обсягу і рівня, динаміки і структури витрат щодо окремих елементів. Вивчення структури елементів витрат у їх загальному обсязі дозволяють визначити більш вагомі та критичні статті витрат, зміни яких безпосередньо впливають на тенденцію розвитку підприємства у цілому;

3) проведення аналізу зміни обсягу і рівня умовно-змінних і умовно-постійних витрат підприємства. Цей етап передбачає проведення групування витрат залежно від еластичності до обсягів діяльності. Дана інформація є необхідна для визначення «точки беззбитковості»;

4) розрахунок впливу факторів на формування витрат у цілому по підприємству та щодо окремих елементів витрат;

5) розробка пропозицій та рекомендацій за результатами аналізу.

Найважливішим напрямом аналізу є вивчення динаміки та структури витрат як всього підприємства загалом, так і в розрізі окремих центрів відповідальності. Аналіз динаміки проводиться для вивчення загальних тенденцій показників. Аналіз структури дозволяє з'ясувати значущість окремих елементів та статей витрат,

визначити питому вагу ресурсів окремих видів продукції, сегменти, які потребують особливої уваги менеджерів, а також виявити нераціональне витрачання ресурсів. Проведення аналізу динаміки та структури дозволяє здійснити комплексне дослідження витрат, знайти слабкі та сильні сторони діяльності підприємства у частині управління витратами.

Аналіз структури та динаміки витрат, як правило, проводять за двома напрямками: за елементами витрат та статтями калькуляції.

Елементи витрат – це однорідні за своїм економічним змістом витрати, які включають сировину і матеріали, паливо та енергію, заробітну плату та соціальні відрахування, амортизацію та інші операційні витрати.

Проведемо аналіз витрат за елементами ТОВ «ЕКО-ТЕПЛО ІФ» у табл. 3.1.

Таблиця 3.1

Склад і динаміка елементів витрат на виробництво ТОВ «ЕКО-ТЕПЛО ІФ» у 2019-2020 роках

№ п/п	Елементи витрат	2019 рік		2020 рік		Відхилення тис. грн.
		Абсолютна сума, тис. грн	Питома вага, %	Абсолютна сума, тис. грн	Питома вага, %	
1	Матеріальні витрати	271,96	67,20	293,80	69,01	21,84
2	Витрати на оплату праці	96,10	23,75	96,30	22,62	0,20
3	Відрахування на соціальні заходи	21,14	5,22	21,19	4,98	0,05
4	Амортизація	10,19	2,52	10,23	2,40	0,04
5	Інші витрати	5,30	1,31	4,20	0,99	-1,10
Разом		405,51	404,70		425,72	21,02

Отже, за даними табл. 3.1 бачимо зростання матеріальних витрат на 21,84 тис. грн. та витрат на амортизацію на 0,04 тис. грн. Зростання матеріальних витрат вказує на збільшення матеріаломісткості. Воно відбулося за рахунок зростання цін на паливно-мастильні матеріали, електроенергію, теплову енергію та комплектуючі

вироби. Даний елемент витрат потребує додаткового вивчення для пошуку шляхів економії витрат.

Зростання витрат на оплату праці на 0,2 тис. грн. та соціальне страхування на 0,05 тис. грн. може позитивно вплинути на продуктивність праці працівників.

Розглянемо структуру витрат за елементами на рис. 3.1.

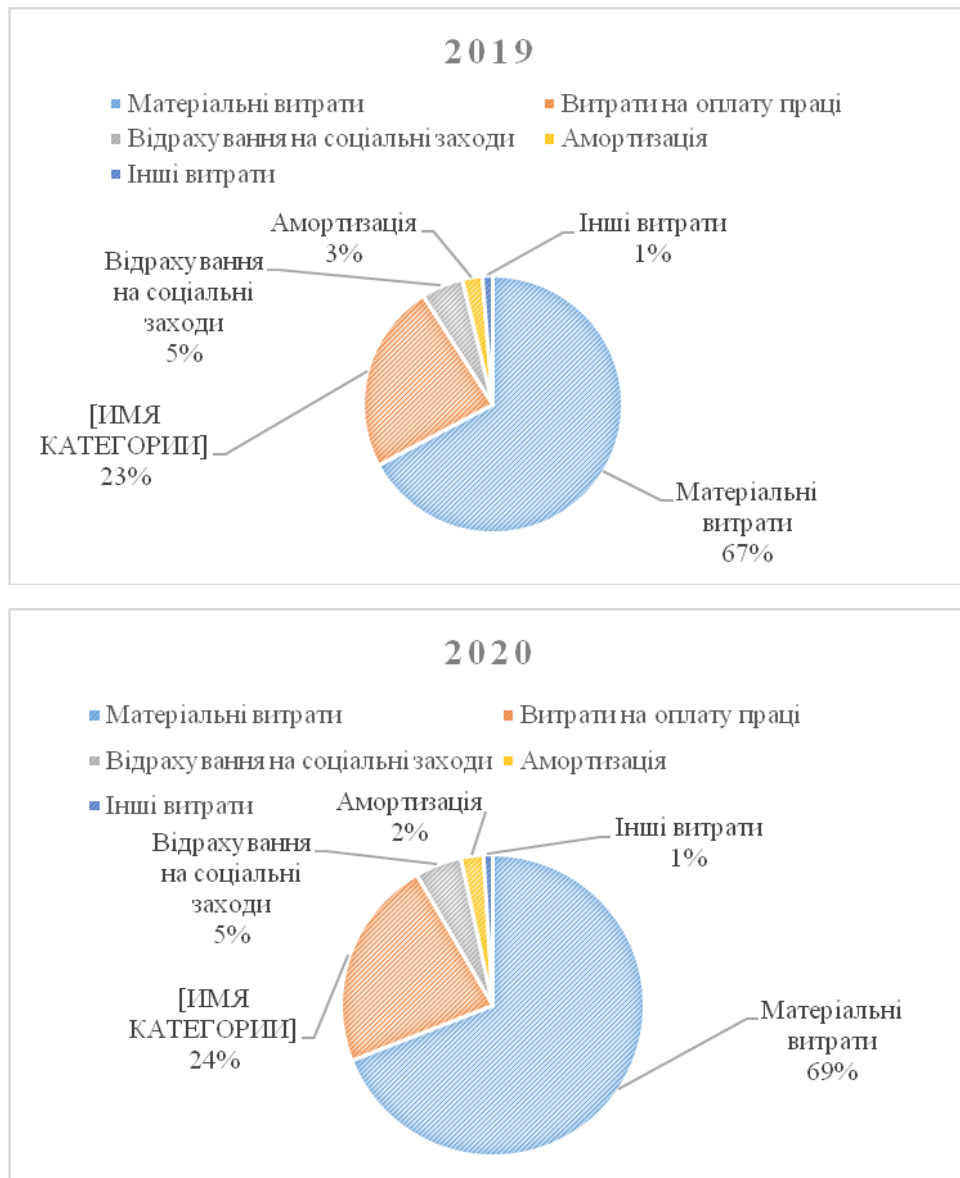

Рис. 3.1 Структура елементів витрат ТОВ «ЕКО-ТЕПЛО ІФ» у 2019-2020 роках

На основі рис.3.1 бачимо, що за аналізований період структура витрат підприємства не зазнала суттєвих змін. Найбільшу частку в структурі витрат займають матеріальні витрати, що вказує на те, що діяльність підприємства є матеріаломістка. Зростання частки матеріальних витрат у порівнянні з попереднім 2019 роком пов'язане із зростанням цін на них та потребує впровадження ресурсозберігаючих технологій, або пошуку постачальників та більш вигідних умов.

3.2. Факторний аналіз собівартості готової продукції

Проведення аналізу собівартості продукції має виключно важливе значення. Завдяки аналізу можна виявити тенденції зміни собівартості, рівень виконання плану, розрахувати вплив факторів на її зміну і на цій основі дати оцінку діяльності підприємства з використання можливостей та виявити резерви зниження собівартості продукції.

Основною метою аналізу собівартості продукції є пошук можливостей раціонального використання виробничих ресурсів, шляхів зниження витрат на виробництво продукції, що дозволить забезпечити збільшення прибутку.

Зниження собівартості продукції безпосередньо впливає на підвищення ефективності виробництва. Це досягається завдяки економії людської праці, матеріалів, сировини, палива, електроенергії, кращого використання обладнання, збільшення обсягу виробництва, ліквідації непродуктивних витрат.

Аналіз собівартості продукції проводять за наступними кроками:

1) визначаються абсолютні і відносні відхилення показників собівартості від аналогічних планових показників та показників попередніх років;

2) проводиться оцінка змін структури собівартості шляхом визначення відхилення питомої ваги окремих статей витрат від аналогічних даних відповідно до

плану та даних минулих років, визначається вплив цих відхилень на підсумковий показник. При цьому визначають статті витрат, які займають найбільшу частку в собівартості та статті витрат, за якими відбувалися найбільші зміни.

Проведемо аналіз собівартості постачання гарячої води ТОВ «ЕКО-ТЕПЛО ІФ» шляхом порівняння планових і фактичних тарифів, що відображені у табл. 3.2.

Таблиця 3.2

Інформація щодо структури планованих та фактичних тарифів на послугу з постачання гарячої води

№ п/п	Показник	Планований тариф постачання гарячої води, грн/м³ (без ПДВ)	Фактичний тариф постачання гарячої води, грн/м³ (без ПДВ)	Відхилення, %
1	Витрати на теплову енергію	23,77	25,32	106,52
2	Витрати на електроенергію	2,82	2,91	103,19
3	Холодна вода	9,89	9,89	100,00
4	Хімоочищена вода	3,5	5,1	145,71
5	Витрати на оплату праці	0,64	0,72	112,50
6	Відрахування на соціальні заходи	0,14	0,16	112,50
7	Загальновиробничі витрати	0,4	0,5	125,00
8	Повна собівартість	41,16	44,60	108,35

Результативним показником у нашому випадку є загальна сума собівартості продукції. Дослідимо зміну цього показника під впливом відхилень від планового рівня таких факторів як: витрати на теплову енергію, витрати на електроенергію, холодну воду, хімоочищену воду, витрати на оплату праці, соціальних витрати та загальновиробничі витрати.

Отже, факторна модель планового тарифу буде мати вигляд:

$$+X_{Вн} + X_{імВн} + В_{Пн} + В_{Сн} + ЗВ_{н}$$

а факторна модель звітнього тарифу:

$$+X_{\text{в}} + X_{\text{імв}} + V_{\text{п}} + V_{\text{с}} + Z_{\text{в}}$$

Проведемо розрахунки собівартості 1м³ гарячої води:

$$=23,77+2,82+9,89+3,5+0,64+0,14+0,4=41,16 \text{ грн.}$$

$$=25,32+2,91+9,89+5,1+0,72+0,16+0,5=44,60 \text{ грн.}$$

1. Визначимо вплив витрат на теплову енергію. Для розрахунку першого умовного показника використаємо фактичні витрати на теплову енергію, а всі інші фактори в обох показниках планові:

$$+X_{\text{в}} + X_{\text{імв}} + V_{\text{п}} + V_{\text{с}} + Z_{\text{в}}$$

$$=25,32+2,82+9,89+3,5+0,64+0,14+0,4=42,71 \text{ грн.}$$

$$=42,71-41,16=1,55$$

Тобто, у зв'язку зі збільшенням витрат на теплову енергію собівартість гарячої води зросла на 1,55 грн.

2. Визначимо вплив витрат на електроенергію:

$$+X_{\text{в}} + X_{\text{імв}} + V_{\text{п}} + V_{\text{с}} + Z_{\text{в}}$$

$$=25,32+2,91+9,89+3,5+0,64+0,14+0,4=42,80 \text{ грн.}$$

$$42,80-42,71=0,09 \text{ грн.}$$

Отже, у зв'язку зі збільшенням витрат на електроенергію собівартість продукції зросла на 0,09 грн.

3. Визначимо вплив витрат на холодну воду:

$$+X_{\text{в}} + X_{\text{імв}} + V_{\text{п}} + V_{\text{с}} + Z_{\text{в}}$$

$$=25,32+2,91+9,89+3,5+0,64+0,14+0,4=42,80 \text{ грн.}$$

$$42,80 - 42,80 = 0,00 \text{ грн.}$$

Як бачимо витрати на холодну воду не змінилися.

4. Визначимо вплив витрат на хімічищену воду:

$$+X_{в\text{д}} + X_{імв\text{д}} + В_{п\text{н}} + В_{с\text{н}} + З_{в\text{н}} \\ = 25,32 + 2,91 + 9,89 + 5,1 + 0,64 + 0,14 + 0,4 = 44,40 \text{ грн}$$

$$44,40 - 42,80 = 1,6 \text{ грн.}$$

Отже, за рахунок збільшення витрат на хімічищену воду собівартість гарячої води зросла на 1,6 грн.

5. Визначимо вплив оплати праці:

$$+X_{в\text{д}} + X_{імв\text{д}} + В_{п\text{д}} + В_{с\text{н}} + З_{в\text{н}} \\ = 25,32 + 2,91 + 9,89 + 5,1 + 0,72 + 0,14 + 0,4 = 44,48 \text{ грн.}$$

$$44,48 - 44,40 = 0,08 \text{ грн.}$$

Як бачимо, у зв'язку зі збільшенням витрат на оплату праці собівартість продукції зросла на 0,08 грн.

6. Визначимо вплив витрат на соціальні заходи:

$$+X_{в\text{д}} + X_{імв\text{д}} + В_{п\text{д}} + В_{с\text{д}} + З_{в\text{н}} \\ = 25,32 + 2,91 + 9,89 + 5,1 + 0,72 + 0,16 + 0,4 = 44,50 \text{ грн.}$$

$$44,50 - 44,48 = 0,02 \text{ грн.}$$

Як бачимо, у зв'язку зі збільшенням витрат на соціальне страхування собівартість продукції зросла на 0,02 грн.

7. Визначимо вплив загальновиробничих витрат:

$$+X_{в\text{д}} + X_{імв\text{д}} + В_{п\text{д}} + В_{с\text{д}} + З_{в\text{д}} \\ = 25,32 + 2,91 + 9,89 + 5,1 + 0,72 + 0,16 + 0,5 = 44,60 \text{ грн.}$$

$$44,60 - 44,50 = 0,1 \text{ грн.}$$

Отже, у зв'язку зі збільшенням загальновиробничих витрат собівартість продукції зросла на 0,1 грн.

Проведемо балансову перевірку:

$$\Delta C =$$

$$\Delta C = 44,60 - 41,16 = 3,44 \text{ грн.}$$

$$\Delta C =$$

$$\Delta C = 1,55 + 0,09 + 0 + 1,6 + 0,08 + 0,02 + 0,1 = 3,44 \text{ грн.}$$

Для проведення розрахунку впливу факторів за допомогою використання методу ланцюгових підстановок можна використовувати допоміжну табл.3.3.

Таблиця 3.3

Розрахунок впливу факторів на собівартість гарячої води способом ланцюгових підстановок

Підстановка	Параметри факторних показників								
	Витрати на теплову енергію (ТЕ), грн	Витрати на електроенергію (Е), грн	Холодна вода (ХВ), грн	Хімічна вода (ХімВ), грн	Витрати на оплату праці (ВП), грн	Відрахування на соціальні заходи (ВС), грн	Загально виробничі витрати (ЗВ), грн	Собівартість продукції, грн	Вплив фактора на зміну собівартості продукції, грн
0	23,77	2,82	9,89	3,5	0,64	0,14	0,4	41,16	—
1	25,32	2,82	9,89	3,5	0,64	0,14	0,4	42,71	1,55
2	25,32	2,91	9,89	3,5	0,64	0,14	0,4	42,8	0,09
3	25,32	2,91	9,89	3,5	0,64	0,14	0,4	42,8	0
4	25,32	2,91	9,89	5,1	0,64	0,14	0,4	44,4	1,6
5	25,32	2,91	9,89	5,1	0,72	0,14	0,4	44,48	0,08
6	25,32	2,91	9,89	5,1	0,72	0,16	0,4	44,5	0,02
7	25,32	2,91	9,89	5,1	0,72	0,16	0,4	44,5	0,1

За результатами дослідження з'ясовано, що збільшення собівартості гарячої води на 3,44 грн. відбулося за рахунок впливу витрат на теплову енергію на 1,55 грн.,

витрат на електроенергію на 0,09 грн., витрат на хімоочищену воду на 1,6 грн., витрат на оплату праці на 0,08 грн., витрат на соціальні заходи на 0,08 грн. та загальновиробничих витрат на 0,1 грн. Тобто собівартість продукції зросла найбільше за рахунок підвищення цін на теплову енергію, що потребує ефективнішого використання теплової енергії шляхом впровадження ресурсозберігаючих технологій чи обладнання.

Таким чином, проведений факторний аналіз собівартості продукції дозволив виявити основні статті витрат підприємства, завдяки зниженню яких можна добитися зменшення собівартості продукції, що дозволить підвищити ефективність виробництва та прибутковість підприємства.

3.3. Шляхи зниження собівартості продукції з метою підвищення рівня її конкурентоспроможності

В сучасних умовах, у яких головною метою кожного підприємства є прагнення одержувати максимально можливий розмір прибутку, зниження собівартості продукції є ключовим чинником на шляху його збільшення.

Собівартість продукції це не лише один із найважливіших економічних категорій, але й якісний показник, який дозволяє дати характеристику ефективності використання підприємством різних ресурсів, а також рівня організації праці на підприємстві.

Зниження собівартості продукції передбачає проведення комплексу заходів, спрямованих на збільшення прибутку, покращення фінансового стану, а також посилення конкурентоспроможності продукції.

Зниження собівартості продукції підприємства з економічної і соціальної точки зору дозволяє:

- збільшити прибуток, що залишається у розпорядженні підприємства, що дозволяє здійснювати не лише просте, але й розширене відтворення;
- приділити увагу матеріальному стимулюванню працівників, що дозволить вирішити значну кількість соціальних проблем колективу підприємства;
- покращити фінансовий стан підприємства і знизити ймовірність банкрутства;
- знизити ціни реалізації своєї продукцію, що підвищить конкурентоспроможність продукції та забезпечить збільшення обсягу продажів.

На думку В. Г. Настич, що ефективність дій, спрямованих на зниження собівартості напряду залежить від загальної концепції підприємства, яка повинна включати:

- комплексне проведення заходів, спрямованих на раціональне використання матеріальних ресурсів (впровадження прогресивних технологій, удосконалення нормативної бази, використання прогресивніших матеріалів, повторне використання відходів у виробництві, покращення якості продукції та зниження кількості браку);
- заходи, спрямовані на визначення оптимальних розмірів підприємства, які дозволять мінімізувати витрати в залежності від обсягів виробництва;
- заходи, пов'язані з поліпшенням використання основних фондів (продаж чи здача в оренду зайвого майна в оренду, забезпечення повного завантаження устаткування підприємства);
- заходи, спрямовані на покращення використання робочої сили;
- заходи, які стосуються поліпшення організації виробництва (концентрація, спеціалізація, диверсифікація виробництва).

Можна виокремити наступні напрямки зниження собівартості продукції (рис. 3.2):

Рис. 3.2 Шляхи зниження собівартості продукції

1) підвищення технічного рівня виробництва, рівня механізації та автоматизації виробничих процесів; збільшення масштабів використання підприємством технік і технологій; підвищення ефективності використання сировини та матеріалів.

2) поліпшення організації виробництва і праці, що передбачає удосконалення управління виробництвом шляхом скорочення витрат; впровадження наукової організації праці; поліпшення використання основних виробничих фондів, а також матеріально-технічного забезпечення тощо;

3) зміна обсягу виробництва, що впливає на відносне скорочення умовно постійних витрат;

4) зміна структури, асортименту та покращення якості продукції [35, с. 97-98].

По кожному з розглянутих напрямків враховуючи наявні ресурси та конкретну ситуацію на підприємстві, слід розробити перелік заходів, які б дозволили досягнути поставлені цілі.

Наприклад, для підвищення технічного рівня виробництва необхідно:

- суворо дотримуватися технологічної дисципліни, що дозволить мінімізувати втрати від браку;

- використовувати транспорт, машини та обладнання в максимально ефективних режимах;

- збалансовано використовувати наявні виробничі потужності;

- покращити організаційний рівень виробництва, що дозволить скоротити втрати робочого часу і тривалість виробничого циклу;
- запровадити ефективні системи управління якістю продукції.

Завдяки зміні технологій можна суттєво знизити витрати за рахунок автоматизації певних виробничих процесів, що дозволить досягнути кращої узгодженості і зниження витрат, в тому числі робочого часу. Замість проведення певних операцій вручну підприємство може використовувати цей час на проведення аналізу виробництва. Впровадження сучасних технологій виробництва, дозволяють зменшити частку браку або більш ефективно використовувати матеріали.

Ще одним дієвим напрямом зниження собівартості продукції є зростання продуктивності праці. Насамперед зростання продуктивності праці дозволяє зменшити витрати на заробітну плату, оскільки зростання продуктивності праці призводить до скорочення витрат на виробництво продукції. Також зростання продуктивності праці дозволяє збільшити випуск продукції, що впливає на зниження собівартості продукції за рахунок економії непропорційних витрат.

Для поліпшення організації виробництва і праці можна вжити заходів, зосереджених на підвищенні мотивації співробітників, а також автоматизації виробництва.

Ще одним із шляхів зниження собівартості є застосування дешевших чи альтернативних матеріалів для виготовлення продукції. Проте даний шлях може привести до погіршення якості продукції. Тому у такому випадку кращим варіантом буде постачальників, які зможуть запропонувати необхідні якісні матеріали за більш низьку ціну.

Вартість компонентів, які є необхідними для виготовлення продукції є одними із основних витрат на виробництво. За рахунок скорочення даних витрат навіть в незначному відсотковому співвідношенні дозволить суттєво вплинути на вартість

виробництва. Скорочення витрат на сировину та матеріали можна досягнути шляхом зменшення транспортних витрат та застосування ресурсозберігаючих технологій.

Зміна обсягу і структури продукції, що дозволить знизити умовно-постійні витрати може бути реалізована шляхом скорочення витрат на обслуговування і управління виробничим процесом, а також проведення оптимізації організаційної структури системи управління.

Слід зазначити, що перелік заходів залежить від конкретного випадку та складається з урахуванням особливостей діяльності підприємства, специфіки поточного стану виробництва та з часом може змінюватися.

Також варто звернути увагу на те, що зниження собівартості має бути раціональним, не шкодити якості і конкурентоспроможності продукції. Також неприпустимо знижувати собівартість шляхом погіршення становища персоналу підприємства. Тому, загалом, правильніше говорити не про зниження, а саме про оптимізацію витрат.

Отже в собівартості продукції знаходять своє відображення всі сторони господарської діяльності підприємства, а саме: ступінь технологічного оснащення виробництва; рівень організації виробництва та праці, оптимальність використання матеріальних та трудових ресурсів та інші чинники, які стосуються виробничо-господарської діяльності. Пошук шляхів зменшення собівартості є однією з основних завдань керівництва підприємства, що є найбільш пріоритетним в сучасних умовах ведення діяльності підприємством.

Таким чином, зниження собівартості продукції передбачає скорочення тих витрат, які займають найбільшу частку в її структурі та досягається шляхом підвищення технологічного рівня виробництва, зменшення витрат на матеріали та сировину, підвищення продуктивності праці, зміни структури й обсягу продукції, що впливає на зниження умовно-постійних витрат.

ВИСНОВКИ

У системі показників ефективності виробничої діяльності важливе місце займає собівартість, оскільки вона відображає ефективність використання фінансових, матеріальних, трудових ресурсів та функціонування підприємства в цілому. Собівартість виробництва має значний вплив на конкурентоспроможність продукції, рентабельність та прибуток підприємства. Саме тому для інформаційного забезпечення прийняття управлінських рішень необхідний належним чином побудований управлінський облік, що міститиме всю важливу інформацію про собівартість продукції.

Дослідження сутності понять «виробничі витрати» і «собівартість продукції» показало, що під витратами виробництва слід розуміти вартість усіх використаних у процесі виробництва ресурсів, а під собівартістю продукції виражені в грошовому вимірнику загальні витрати на виробництво і реалізацію продукції. Встановлено, що не можна ототожнювати дані поняття. Основною відмінністю є те, що собівартість виражається тільки в грошовому еквіваленті, в той час як витрати виробництва, як у грошовому, так і у натуральному.

В процесі дослідження класифікації виробничих витрат виявлено класифікацію витрат за такими трьома напрямками як: для визначення собівартості продукції і прибутку; для здійснення процесу контролювання і регулювання; для прийняття управлінських рішень і планування. Встановлено, що найчастіше у вітчизняній практиці використовується класифікація витрат за економічними елементами та статтями калькуляції.

Встановлено, що основними нормативно-правовими актами, які регулюють облік виробничих витрат та формування собівартості продукції є: Закон України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні», НП(С)БО 16 «Витрати», НП(С)БО 7 «Основні засоби», НП(С)БО 9 «Запаси», НП(С)БО 26 «Виплати

працівникам» та методичні рекомендації з формування собівартості продукції, що розробляються і затверджуються залежно від галузі.

Вивчення особливостей організації управлінського обліку на підприємстві показало, ведення бухгалтерського та управлінського обліку на досліджуваному підприємстві ТОВ «ЕКО-ТЕПЛО ІФ» проводиться сторонньою спеціалізованою бухгалтерською фірмою. Виокремлено наступні етапи організації управлінського обліку на підприємстві: підготовчий, організаційний, методологічний, технічний та заключний.

Встановлено, що ведення управлінського обліку за центрами відповідальності дозволяє своєчасно проводити контроль за витратами і результатами діяльності на різних рівнях управління підприємства, оцінювати роботу окремих керівників та їм підпорядкованих підрозділів на основі оперативної звітної інформації, а також узгоджених планів діяльності. Облік за центрами відповідальності забезпечує проведення аналізу, планування і контролю діяльності структурних підрозділів підприємства та підвищує ефективність прийняття управлінських рішень

Дослідження методики калькулювання собівартості продукції показало, що на досліджуваному підприємстві для калькулювання собівартості застосовують нормативний метод. До переваг даного методу можна віднести можливість відокремленого обліку відхилень фактичних витрат від планових норм з метою подальшого виявлення їх причин. За рахунок цього можна встановити фактори зміни витрат і оперативно прийняти ефективне управлінське рішення, що дозволить раціональніше використовувати ресурси та знизити собівартість продукції.

Проведений аналіз динаміки і структури виробничих витрат показав, що на ТОВ «ЕКО-ТЕПЛО ІФ» за 2019-2020 роки виробничі витрати зросли на 21,02 тис. грн. Зокрема зросли матеріальні витрати на 21,84 тис. грн. та витрати на амортизацію на 0,04 тис. грн. Встановлено, що найбільшу частку в структурі витрат займають матеріальні витрати, а саме 69,01% що вказує на те, що діяльність підприємства є

матеріаломістка. Зростання матеріальних витрат відбулося за рахунок зростання цін на паливно-мастильні матеріали, електроенергію, теплову енергію та комплектуючі вироби.

За результатами проведеного факторного аналізу собівартості продукції з'ясовано, що збільшення собівартості 1 метра кубічного гарячої води на 3,44 грн. відбулося за рахунок впливу витрат на теплову енергію на 1,55 грн., витрат на електроенергію на 0,09 грн., витрат на хіміочищену воду на 1,6 грн., витрат на оплату праці на 0,08 грн., витрат на соціальні заходи на 0,08 грн. та загальновиробничих витрат на 0,1 грн. Для зменшення собівартості продукції підприємству рекомендується ефективніше використання теплової енергії шляхом впровадження ресурсозберігаючих технологій.

В процесі проведеного дослідження виявлено такі шляхи зниження собівартості як: підвищення технічного рівня виробництва, поліпшення організації виробництва і праці, зміна обсягу виробництва, що впливає на відносне скорочення умовно постійних витрат та зміна структури, асортименту продукції.

ПЕРЕЛІК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Рибак І. В. Собівартість продукції як важливий показник ефективності роботи підприємства. *Міжнародний мультидисциплінарний науковий журнал «ЛОГОΣ. Мистецтво наукової думки»*. 2020. №9. С. 17-20.
2. Економічна модель сучасності: завдання, виклики, перспективи: у 2-х ч., ч. 1/ зб. наук. праць / наук.ред. В. С. Лукач. Ніжин: Видавець ПП Лисенко М. М., 2017. 400с.
3. Бутинець Ф. Ф. Бухгалтерський облік: підручник для студентів спеціальності «Облік і аудит» вищих навчальних закладів. 3-є вид., доп. та перероб. Житомир: ПП «Рута», 2006. 512 с.
4. Лишиленко О. В. Бухгалтерський облік: навчальний посібник: навчальне видання. К.: ЦУЛ, 2005. 624 с.
5. Грабова Н. Н. Облік, розподіл і списання витрат на підприємствах. *Бух. облік і аудит*. 2008. № 8, 9. С. 11–13.
6. Швець В. Г. Теорія бухгалтерського обліку: підручник. 3-є вид. К.: Знання, 2008. 535 с.
7. Партин Г. О. Бухгалтерський облік: основи теорії та практики: підручник. К.: Знання, 2009. 422 с.
8. Маниліч М. І., Миронюк О. В. Собівартість продукції: теоретичний аспект. URL: <http://archive.nbuv.gov.ua>
9. Завгородний В. П. Бухгалтерский учет в Украине : учеб. пособие [для студентов вузов]. 5-е изд., доп. и перераб. К. : Издательство А.С.К., 2003. 847 с.
10. Бутинець Ф. Ф. Теорія бухгалтерського обліку : підручник для студентів вузів спец. 7.050106 «Облік і аудит». [3-є видання доповнене і перероблене]. Житомир : ПП Рута, 2002. 444 с.
11. Пархоменко В. М. Теоретико-методичне забезпечення калькулювання витрат на якість. URL: <http://pbo.ztu.edu.ua/article/viewFile/44089/40573>.

12. Цал-Цалко Ю. С. Витрати підприємства : навч. посіб. К. : ЦУЛ, 2002. 656 с.
13. Бутинець Ф. Ф. Витрати виробництва та їх класифікація для потреб управління. Проблеми теорії та методології бухгалтерського обліку, контролю і аналізу : міжнар. зб. наук. праць / Серія: Бухгалтерський облік, контроль і аналіз. 2012. № 1(22). С. 11-18.
14. Національне Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності», затверджене наказом Міністерства фінансів від 07 лютого 2013 р. № 73 URL: <http://kodeksy.com.ua/buh/psbo.htm>.
15. Національне положення (стандарт) бухгалтерського обліку 16 «Витрати», затверджене наказом Міністерства фінансів від 31 березня 1999 р. № 87 зі змінами та доповненнями URL: <http://kodeksy.com.ua/buh/psbo.htm>.
16. Секіріна Н. В. Загальні підходи до формування і класифікації нормативного забезпечення обліку і контролю витрат на виробництво готової продукції. Збірник наукових праць Хмельницького кооперативного торговельно-економічного інституту. 2014. № 2. С. 235-245. URL: http://www.nbu.gov.ua/portal/soc_gum/Znphktei/2011_2/statti_2/sekirina/sekirina.htm
17. Дерій, В. А. Нормативно-правове забезпечення обліку і контролю витрат і доходів підприємства. *Проблеми теорії та методології бухгалтерського обліку, контролю і аналізу*. 2010. Вип. 2. С. 77-83.
18. Ягмур К. А. Еволюція категорії «витрати на виробництво» : матеріали Міжнародної науково-практичної конференції, присвяченої 45-річчю кафедри бухгалтерського обліку і аудиту (Ч.1). Полтава : Полтавський університет споживчої кооперації України. 2016. С. 175.
19. Каленич І. С. Економічна сутність витрат і собівартості продукції. *Бізнес Інформ*. 2019. №11. С. 241–246. URL:<https://doi.org/10.32983/2222-4459-2019-11-241-246>.

20. Міжнародний стандарт бухгалтерського обліку 16 «Основні засоби» URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/929_014.
21. Міжнародний стандарт бухгалтерського обліку 19 «Виплати працівникам» URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/929_011.
22. Міжнародний стандарт бухгалтерського обліку 2 «Запаси» URL: http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/929_021.
23. Гоголь Т. А. Організація управлінського обліку і контролю на підприємствах малого. Вісник ХНАУ. Серія : Економічні науки. 2018. № 2. С. 401-411. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Vkhnau_ekon_2018_2_43.
24. Довжик О. Особливості формування системи управлінського обліку на малих підприємствах в Україні. *Економіка та суспільство*. 2021. №25. URL: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2021-25-54>.
25. Цветкова Н. Сучасна організація обліку та складання звітності для прийняття управлінських рішень. *Бухгалтерський облік і аудит*. 2016. № 3. С. 14-27.
26. Іванечко П. М. Облік витрат за “місцями виникнення” та за “центрами відповідальності” як основа побудови управлінського обліку витрат. *Галицький економічний вісник*. 2009. № 2. С. 139-143.
27. Онищенко О. В. Методи обліку витрат та калькулювання собівартості продукції: вітчизняний та зарубіжний досвід. *Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету*. Серія : Економіка і менеджмент. 2017. Вип. 25(2). С. 153-157. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Nvmgu_eim_2017_25%282%29_34.
28. Білоусова І. Методи обліку виробничих витрат і калькулювання собівартості продукції. *Бухгалтерський облік і аудит*. 2006. № 9. С. 3-5.
29. Чумаченко М. Дискусійні проблеми обліку витрат і калькулювання собівартості продукції. *Бухгалтерський облік і аудит*. 2008. № 10. С. 3-7.
30. Ніпорко Н. І. Поняття системи та методів обліку витрат і калькулювання собівартості. *Вісник ОНУ імені І. І. Мечникова*. 2017. Т. 19. Вип. 5-6. С. 130-133.

31. Чернишова Н. Методи обліку витрат і калькулювання собівартості. *Податки та бухгалтерський облік*. 2016. № 32. URL: <https://i.factor.ua/ukr/journals/nibu/2016/april/issue-32/article-17160.html>.
32. Жадан М. І. Мінімізація операційних витрат підприємства на основі факторного аналізу на прикладі ТОВ «Торговий Дом ММК». *Ефективна економіка*. 2018. № 9. URL: http://www.economy.nayka.com.ua/pdf/9_2018/33.pdf.
33. Досій Т. І. Методика аналізу витрат на виробництво та її удосконалення в сучасних умовах господарювання. *Вісник Чернівецького торговельно-економічного інституту. Економічні науки*. 2012. №. 2. С. 356-360.
34. Піскунова Н. В. Аналіз витрат виробництва як важлива ланка ефективного управління промислового підприємства. *Економічний аналіз : зб. наук. праць / Тернопільський національний економічний університет; редкол.: С. І. Шкарабан (голов. ред.) та ін. Тернопіль : Видавничо-поліграфічний центр Тернопільського національного економічного університету «Економічна думка», 2013. Том 13. С. 357-364.*
35. Парасій-Вергуненко І. Аналіз операційної діяльності підприємства: проблеми та перспективи подальших досліджень. *Міжнародний науковий журнал*. 2016. №2. С. 107-115.
36. Гайдаєнко О., Малицька І. Аналіз витрат підприємства та їх структуризація. *Облік. Економіка. Менеджмент: наукові нотатки*. 2018. № 1 (9). Частина 1. С. 79–84
37. Настич В. Г. Зниження собівартості продукції як чинник підвищення стабільності підприємства. *Вісн. Бердянського ун-ту менеджменту і бізнесу*. 2014. №2(26). С.87-91.
38. Орлов О. Планування собівартості продукції. *Економіка України*. 2014. № 12. С. 39-48.
39. Голомб В. В. Планування та економічне обґрунтування шляхів зниження собівартості продукції. *Інфраструктура ринку*. 2016. Випуск 2. С. 140-143.

40. Єлець О. П. Фактори та шляхи зниження собівартості продукції. *Вісник Запорізької державної інженерної академії зб. наук. статей. Економічні науки*. 2013. № 6. С. 61-67.
41. Севастьянов Р. В., Рябко Д. В. Шляхи та фактори зниження промислового підприємства. *Вісник Запорізької державної інженерної академії зб. наук. статей. Економічні науки*. 2014. № 7. С. 97–98.
42. Головінова І. О. Оптимальні шляхи зниження собівартості продукції. *Дослідження та оптимізація економічних процесів «Оптимум–2014»*: тр. 10-ї Міжнар. наук.-практ. конф., 2-4 грудня 2014 р. Харків : НТУ «ХПІ», 2014. С. 273-277.
43. Постоліук Н. Значення собівартості продукції при прийнятті управлінських рішень. *Підприємництво, господарство і право*. 2008. № 6. С. 114–116.
44. Шляхи зниження собівартості продукції. Економіка підприємств: Підручник. Затверджено МОН, Знання, 2010. 463 с. URL: http://pidruchniki.ws/1031020836266/ekonomika/klasifikatsiya_vitrat_upravlinnya.
45. Полозов М. О. Шляхи зниження собівартості продукції на підприємстві. *Вісник Одеського національного політехнічного університету*. 2016. № 7. С. 29-33.
46. Лівощко Т. В. Планування заходів зниження собівартості продукції промислового підприємства. *Економічний вісник Запорізької державної інженерної академії*. Запоріжжя. 2014. Вип. 8. С. 28-36.
47. Роева О. С. Аналіз впливу матеріальних витрат на формування собівартості продукції, робіт або послуг підприємства. *Наукові праці Кіровоградського національного технічного університету. Економічні науки*. 2018. Вип. 33. С. 165-170. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Npkntu_e_2018_33_21.

Додаток А

Додаток 1
до Національного положення (стандарту)
бухгалтерського обліку 25 "Спрощена фінансова
звітність"
(пункт 5 розділу I)

Фінансова звітність малого підприємства

Підприємство	Дата(рік,місяць,число)	Коди		
		2020	01	01
ТОВ "ЕКО-ТЕПЛО ІФ"	за ЄДРПОУ	36997588		
Територія ІВАНО-ФРАНКІВСЬКА	за КОАТУУ	2610100000		
Організаційно-правова форма господарювання Товариство з обмеженою відповідальністю	за КОПФГ	240		
Вид економічної діяльності Постачання пари, гарячої води та кондиційованого повітря	за КВЕД	35.30		
Середня кількість працівників, осіб 1				
Одиниця виміру: тис. грн. з одним десятковим знаком				
Адреса, телефон вулиця Максимовича, буд. 7, оф. 114, ІВАНО-ФРАНКІВСЬКА обл., 76007		59-45-18		

1.Баланс на 31 грудня 2019 р.

Актив	Форма № 1-м Код за ДКУД		1801006
	Код рядка	На початок звітного року	На кінець звітного періоду
1	2	3	4
I. Необоротні активи			
Нематеріальні активи	1000	-	-
первісна вартість	1001	-	-
накопичена амортизація	1002	(-)	(-)
Незавершені капітальні інвестиції	1005	-	-
Основні засоби :	1010	-	-
первісна вартість	1011	-	-
знос	1012	(-)	(-)
Довгострокові біологічні активи	1020	-	-
Довгострокові фінансові інвестиції	1030	-	-
Інші необоротні активи	1090	-	-
Усього за розділом I	1095	-	-
II. Оборотні активи			
Запаси :	1100	-	-
у тому числі готова продукція	1103	-	-
Поточні біологічні активи	1110	-	-
Дебіторська заборгованість за продукцію, товари, роботи, послуги	1125	-	-
Дебіторська заборгованість за розрахунками з бюджетом	1135	0,5	0,5
у тому числі з податку на прибуток	1136	-	-
Інша поточна дебіторська заборгованість	1155	-	-
Поточні фінансові інвестиції	1160	-	-
Гроші та їх еквіваленти	1165	3,7	4,1
Витрати майбутніх періодів	1170	-	-
Інші оборотні активи	1190	-	-
Усього за розділом II	1195	4,2	4,6
III. Необоротні активи, утримувані для продажу, та групи вибуття	1200	-	-
Баланс	1300	4,2	4,6

Пасив	Код рядка	На початок звітнього року	На кінець звітнього періоду
1	2	3	4
I. Власний капітал			
Зареєстрований (пайовий) капітал	1400	1 880,0	1 880,0
Додатковий капітал	1410	-	-
Резервний капітал	1415	-	-
Нерозподілений прибуток (непокритий збиток)	1420	(1 907,0)	(1 941,0)
Неоплачений капітал	1425	(-)	(-)
Усього за розділом I	1495	(27,0)	(61,0)
II. Довгострокові зобов'язання, цільове фінансування та забезпечення	1595	-	-
III. Поточні зобов'язання			
Короткострокові кредити банків	1600	-	-
Поточна кредиторська заборгованість за:			
довгостроковими зобов'язаннями	1610	-	-
товари, роботи, послуги	1615	-	-
розрахунками з бюджетом	1620	0,4	0,3
у тому числі з податку на прибуток	1621	-	-
розрахунками зі страхування	1625	-	-
розрахунками з оплати праці	1630	0,8	0,7
Доходи майбутніх періодів	1665	-	-
Інші поточні зобов'язання	1690	30,0	64,6
Усього за розділом III	1695	31,2	65,6
IV. Зобов'язання, пов'язані з необоротними активами, утримуваними для продажу, та групами вибуття	1700	-	-
Баланс	1900	4,2	4,6

2. Звіт про фінансові результати
за Рік 2019 р.

Форма № 2-м Код за ДКУД 1801007

Стаття	Код рядка	За звітний період	За аналогічний період попереднього року
1	2	3	4
Чистий дохід від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг)	2000	-	-
Інші операційні доходи	2120	-	-
Інші доходи	2240	-	-
Разом доходи (2000 + 2120 + 2240)	2280	-	-
Собівартість реалізованої продукції (товарів, робіт, послуг)	2050	(-)	(-)
Інші операційні витрати	2180	(34,2)	(33,9)
Інші витрати	2270	(-)	(-)
Разом витрати (2050 + 2180 + 2270)	2285	(34,2)	(33,9)
Фінансовий результат до оподаткування (2280 – 2285)	2290	(34,2)	(33,9)
Податок на прибуток	2300	(-)	(-)
Чистий прибуток (збиток) (2290 – 2300)	2350	(34,2)	(33,9)

ЕП Шиян
Дмитро
Михайлович

Керівник

(підпис)

Головний бухгалтер

(підпис)

Шиян Дмитро Михайлович

(ініціали, прізвище)

Шиян Дмитро Михайлович

(ініціали, прізвище)

Додаток Б

Додаток 1
до Національного положення (стандарту)
бухгалтерського обліку 25 "Спрощена фінансова
звітність"
(пункт 5 розділу I)

Фінансова звітність малого підприємства

Підприємство	Дата(рік,місяць,число)	Коди		
		2021	01	01
ТОВ "ЕКО-ТЕПЛО ІФ"	за ЄДРПОУ	36997588		
Територія ІВАНО-ФРАНКІВСЬКА	за КОАТУУ	2610100000		
Організаційно-правова форма господарювання Товариство з обмеженою відповідальністю	за КОПФГ	240		
Вид економічної діяльності Постачання пари, гарячої води та кондиційованого повітря	за КВЕД	35.30		
Середня кількість працівників, осіб 1				
Одиниця виміру: тис. грн. з одним десятковим знаком				
Адреса, телефон вулиця Максимовича, буд. 7, оф. 114, ІВАНО-ФРАНКІВСЬКА обл., 76007		59-45-18		

1.Баланс на 31 грудня 2020 р.

Актив	Код рядка	На початок звітного року	На кінець звітного періоду
1	2	3	4
I. Необоротні активи			
Нематеріальні активи	1000	-	-
первісна вартість	1001	-	-
накопичена амортизація	1002	(-)	(-)
Незавершені капітальні інвестиції	1005	-	-
Основні засоби :	1010	-	-
первісна вартість	1011	-	-
знос	1012	(-)	(-)
Довгострокові біологічні активи	1020	-	-
Довгострокові фінансові інвестиції	1030	-	-
Інші необоротні активи	1090	-	-
Усього за розділом I	1095	-	-
II. Оборотні активи			
Запаси :	1100	-	-
у тому числі готова продукція	1103	-	-
Поточні біологічні активи	1110	-	-
Дебіторська заборгованість за продукцію, товари, роботи, послуги	1125	-	-
Дебіторська заборгованість за розрахунками з бюджетом	1135	0,5	0,5
у тому числі з податку на прибуток	1136	-	-
Інша поточна дебіторська заборгованість	1155	-	-
Поточні фінансові інвестиції	1160	-	-
Гроші та їх еквіваленти	1165	4,1	4,8
Витрати майбутніх періодів	1170	-	-
Інші оборотні активи	1190	-	-
Усього за розділом II	1195	4,6	5,3
III. Необоротні активи, утримувані для продажу, та групи вибуття	1200	-	-
Баланс	1300	4,6	5,3

Пасив	Код рядка	На початок звітнього року	На кінець звітнього періоду
1	2	3	4
I. Власний капітал			
Зареєстрований (пайовий) капітал	1400	1 880,0	1 880,0
Додатковий капітал	1410	-	-
Резервний капітал	1415	-	-
Нерозподілений прибуток (непокритий збиток)	1420	(1 941,0)	(1 980,0)
Неоплачений капітал	1425	(-)	(-)
Усього за розділом I	1495	(61,0)	(100,0)
II. Довгострокові зобов'язання, цільове фінансування та забезпечення			
III. Поточні зобов'язання			
Короткострокові кредити банків	1600	-	-
Поточна кредиторська заборгованість за:			
довгостроковими зобов'язаннями	1610	-	-
товари, роботи, послуги	1615	-	-
розрахунками з бюджетом	1620	0,3	0,5
у тому числі з податку на прибуток	1621	-	-
розрахунками зі страхування	1625	-	-
розрахунками з оплати праці	1630	0,7	0,7
Доходи майбутніх періодів	1665	-	-
Інші поточні зобов'язання	1690	64,6	104,1
Усього за розділом III	1695	65,6	105,3
IV. Зобов'язання, пов'язані з необоротними активами, утримуваними для продажу, та групами вибуття	1700	-	-
Баланс	1900	4,6	5,3

2. Звіт про фінансові результати
за Рік 2020 р.

		Форма № 2-м	Код за ДКУД	1801007
Стаття	Код рядка	За звітний період	За аналогічний період попереднього року	
1	2	3	4	
Чистий дохід від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг)	2000	-	-	
Інші операційні доходи	2120	-	-	
Інші доходи	2240	-	-	
Разом доходи (2000 + 2120 + 2240)	2280	-	-	
Собівартість реалізованої продукції (товарів, робіт, послуг)	2050	(-)	(-)	
Інші операційні витрати	2180	(38,7)	(34,2)	
Інші витрати	2270	(-)	(-)	
Разом витрати (2050 + 2180 + 2270)	2285	(38,7)	(34,2)	
Фінансовий результат до оподаткування (2280 – 2285)	2290	(38,7)	(34,2)	
Податок на прибуток	2300	(-)	(-)	
Чистий прибуток (збиток) (2290 – 2300)	2350	(38,7)	(34,2)	

Керівник _____ (підпис)
Головний бухгалтер _____ (підпис)

ЕП Шиян
Дмитро
Михайлович

Шиян Дмитро Михайлович _____
(ініціали, прізвище)
Шиян Дмитро Михайлович _____
(ініціали, прізвище)

Додаток В

Додаток 1
до Національного положення (стандарту)
бухгалтерського обліку 25 "Спрощена фінансова
звітність"
(пункт 4 розділу I)

Фінансова звітність малого підприємства

Підприємство	Дата (рік, місяць, число)	Коди		
		2022	01	01
ТОВ "ЕКО-ТЕПЛО ІФ"	за ЄДРПОУ	36997588		
Територія ІВАНО-ФРАНКІВСЬКА	за КАТОТТГ	UA26040190010045761		
Організаційно-правова форма господарювання Товариство з обмеженою відповідальністю	за КОПФГ	240		
Вид економічної діяльності Постачання пари, гарячої води та кондиціонованого повітря	за КВЕД	35.30		
Середня кількість працівників, осіб	1			
Одиниця виміру: тис. грн. з одним десятковим знаком				
Адреса, телефон вулиця Максимовича, буд. 7, оф. 114, ІВАНО-ФРАНКІВСЬКА обл., 76007				

1. Баланс на 31 грудня 2021 р.

Актив	Код рядка	На початок звітного року	На кінець звітного періоду
1	2	3	4
I. Необоротні активи			
Нематеріальні активи	1000	-	-
Первісна вартість	1001	-	-
Накопичена амортизація	1002	(-)	(-)
Незавершені капітальні інвестиції	1005	-	-
Основні засоби :	1010	-	1 992,5
первісна вартість	1011	-	1 999,1
знос	1012	(-)	(6,6)
Довгострокові біологічні активи	1020	-	-
Довгострокові фінансові інвестиції	1030	-	-
Інші необоротні активи	1090	-	560,0
Усього за розділом I	1095	-	2 552,5
II. Оборотні активи			
Запаси :	1100	-	-
у тому числі готова продукція	1103	-	-
Поточні біологічні активи	1110	-	-
Дебіторська заборгованість за продукцію, товари, роботи, послуги	1125	-	-
Дебіторська заборгованість за розрахунками з бюджетом	1135	0,5	0,5
у тому числі з податку на прибуток	1136	-	-
Інша поточна дебіторська заборгованість	1155	-	-
Поточні фінансові інвестиції	1160	-	403,1
Гроші та їх еквіваленти	1165	4,8	114,1
Витрати майбутніх періодів	1170	-	-
Інші оборотні активи	1190	-	-
Усього за розділом II	1195	5,3	517,7
III. Необоротні активи, утримувані для продажу, та групи вибуття	1200	-	-
Баланс	1300	5,3	3 070,2

Пасив	Код рядка	На початок звітнього року	На кінець звітнього періоду
1	2	3	4
I. Власний капітал			
Зареєстрований (пайовий) капітал	1400	1 880,0	1 880,0
Додатковий капітал	1410	-	-
Резервний капітал	1415	-	-
Нерозподілений прибуток (непокритий збиток)	1420	(1 980,0)	(3 381,2)
Неоплачений капітал	1425	(-)	(-)
Усього за розділом I	1495	(100,0)	(1 501,2)
II. Довгострокові зобов'язання, цільове фінансування та забезпечення	1595	-	3 590,0
III. Поточні зобов'язання			
Короткострокові кредити банків	1600	-	-
Поточна кредиторська заборгованість за:			
довгостроковими зобов'язаннями	1610	-	-
товари, роботи, послуги	1615	-	0,5
розрахунками з бюджетом	1620	0,5	0,5
у тому числі з податку на прибуток	1621	-	-
розрахунками зі страхування	1625	-	-
розрахунками з оплати праці	1630	0,7	2,9
Доходи майбутніх періодів	1665	-	-
Інші поточні зобов'язання	1690	104,1	977,5
Усього за розділом III	1695	105,3	981,4
IV. Зобов'язання, пов'язані з необоротними активами, утримуваними для продажу, та групами вибуття	1700	-	-
Баланс	1900	5,3	3 070,2

2. Звіт про фінансові результати
за Рік 2021 р.

Форма № 2-м Код за ДКУД 1801007

Стаття	Код рядка	За звітний період	За аналогічний період попереднього року
1	2	3	4
Чистий дохід від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг)	2000	90,0	-
Інші операційні доходи	2120	-	-
Інші доходи	2240	-	-
Разом доходи (2000 + 2120 + 2240)	2280	90,0	-
Собівартість реалізованої продукції (товарів, робіт, послуг)	2050	(6,7)	(-)
Інші операційні витрати	2180	(1 283,6)	(38,7)
Інші витрати	2270	(200,9)	(-)
Разом витрати (2050 + 2180 + 2270)	2285	(1 491,2)	(38,7)
Фінансовий результат до оподаткування (2280 – 2285)	2290	(1 401,2)	(38,7)
Податок на прибуток	2300	(-)	(-)
Чистий прибуток (збиток) (2290 – 2300)	2350	(1 401,2)	(38,7)

ЕП Гундяк
Сергій
Романович

Керівник

(підпис)

Гундяк Сергій Романович

(ініціали, прізвище)

Головний бухгалтер

(підпис)

Гундяк Сергій Романович

(ініціали, прізвище)

¹ Кодифікатор адміністративно-територіальних одиниць та територій територіальних громад